

”Jag är olika hela tiden”

– En kvalitativ studie om ungdomars roller och kollektiva identitetskapande i olika delar av Göteborg

Av Josefin Samuelsson

Socialhögskolan vid Lunds universitet

Vt - 2010

Handledare: Weddig Runquist

Abstract

Author: Josefin Samuelsson

Title: “I’m different all the time” – a qualitative study of young people’s roles and collective identity formation in different parts of Gothenburg

Supervisor: Weddig Runquist

Assessor: Elizabeth Martinell Barfoed

The purpose of this study was to compare young people’s view of their neighborhoods, and what significance the residential area has for their collective identity formation. Young people living in a residential area with a low proportion of native Swedes, low medium income and a high unemployment rate were compared with youths in an inner city district, where a great majority are native Swedes and the average income is high. The study was conducted using a total of four focus group interviews, and four individual interviews. In order to analyze my material, I took help of previous research in this subject, Erving Goffman’s social psychological theory of roles and teams, Wacquant’s territorial stigmatization and Ferraiuolo’s and others’ discussion of liquid identity (“code-switching”). I found that young people take different roles at different times, according to the team they currently are in. The study also shows that there is a stronger affinity for the neighbourhood in the suburbs than in the inner city and that young people living in the inner city are included in more teams than those who live in the suburbs. This is suggested to depend on the geographical location of districts and a high degree of territorial stigmatization of the suburbs, which is strengthened by the media description of young people living there. My results also showed that young people with foreign background feel that they have a liquid identity where they in some respects feel Swedish, in others not.

Keywords: Collective identity, territorial stigma, Goffman, liquid identity, youth, suburb

Innehållsförteckning

Förord.....	4
1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.1.1 Syfte.....	6
1.1.2 Frågeställningar.....	6
1.2 Vissa centrala begrepp.....	7
1.2.1 Begrepp i korthet.....	7
1.2.2 Kollektiv identitet.....	7
1.3 Disposition.....	8
2. Tidigare forskning.....	10
2.1 Ungdomsgrupper.....	10
2.2 Anslutning till gäng i förorten.....	10
2.2.1 Kriminella gäng och status.....	12
2.2.2 Manlighetens betydelse i identitetskapandet.....	13
2.2.3 Jämförelse mellan killar och tjejer.....	13
2.3 ”Vi och dom”.....	13
2.4 Massmedier.....	14
2.5 Fördomar om förorten.....	15
2.6 Svensk, utländsk och något mittemellan.....	16
2.7 Att vistas i det offentliga.....	17
2.8 Ett intresse – en tillhörighet.....	18
3. Teoriram.....	19
3.1 Territoriell stigmatisering.....	19
3.2 Flytande identitet.....	21
3.3 Goffmans dramaturgiska modell.....	21
4. Metod och metodologi.....	23
4.1 Metodval.....	23
4.2 Val av stadsdelar och intervjupersoner.....	24
4.3 Tillvägagångssätt.....	25
4.4 Bearbetning och analys.....	28
4.5 Metodens tillförlitlighet och validitet.....	28
4.6 Forskningsetiska överväganden.....	29

5. De tre stadsdelarna i korthet	30
5.1 Vissa statistiska nyckeltal	30
5.2 Bergsjön	31
5.3 Majorna	32
5.4 Linnéstaden	33
6. Resultat och analys	35
6.1 Att bo i förorten	35
6.1.1 Att känna tillhörighet till en stadsdel och dess invånare	35
6.1.2 Förorten i medier och folkmun – territoriell stigmatisering	37
6.1.3 Kampen mot ”stan” och andra förorter – förortens dubbla roller	42
6.2 Att bo i ”stan”	43
6.2.1 Att känna tillhörighet till en stadsdel och dess invånare	43
6.2.2 Närheten till allt och deltagandet i olika team	46
6.3 Att spela olika roller	47
6.3.1 Roller och team i vardagen	47
6.3.2 Flytande identitet och att inte höra hemma någonstans	49
7. Avslutande diskussion	53
Referenser	55
Bilagor:	
1. Informationsblad till intervjupersonerna	59
2. Intervjuguide till fokusgruppsintervjuerna	60

Förord

Jag vill först av allt tacka min handledare Weddig Runquist för all hjälp och vägledning. Jag vill dessutom tacka den personal på skolorna i Bergsjön och Linnéstaden/Masthugget som gjort min studie möjlig att genomföra, samt personalen på Bergsjögården för att jag vid flera tillfällen fick låna lokal för intervjuer. Men främst vill jag tacka alla de ungdomar som ställde upp och deltog i mina intervjuer – och som gjorde denna undersökning möjlig.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I media och rapporter från storstadskommunerna finns alarmerande rubriker om en ökad segregering. Det lyfts fram hur bostadsområden skiljer sig åt markant socioekonomiskt och etniskt, vilket ses som ett stort problem som snabbt måste åtgärdas innan det förvärras ytterligare. I en rapport av Andersson, Bråmås och Hogdal (2009) kan man läsa att Göteborg är en mycket segregerad stad med hög andel invånare med utländsk bakgrund i nordost och låg i de centrala delarna av staden.¹

Segregation är ett begrepp som ofta används i folkmun utan vidare eftertänksamhet. Det framställs ofta som någonting negativt fastän det egentligen är ett neutralt begrepp som betyder rumslig åtskillnad (Andersson et al. 2009, s. 9). Såväl rika som fattiga bostadsområden kan vara segregerade i olika avseenden, men det är inte givet att befolkningen i det förra området upplever detta faktum som någonting negativt.

Medier förstärker ofta de negativa bilderna med feta rubriker kring gängkriminalitet och brottslighet i de svenskglea områden som benämns som ”utsatta områden”. I dessa områden är en stor andel av de vuxna arbetslösa och uppstår försörjningsstöd vilket enligt allianspartierna försätter dem i ”utanförskap” (Davidsson 2009). Ungdomar från dessa ”utsatta områden” presenteras ofta som bråkiga och kriminella. Ungdomar bosatta i svensktäta områden får sällan samma stämpel och även om samma brott begås i ett sådant bostadsområde framställs det ofta på ett helt annorlunda sätt (Roivainen 2004).

Jag är intresserad av att ta reda på vad ungdomar som är bosatta i dessa segregerade områden själva tycker och tänker om sitt område. Jag vill fånga deras bild av hur det är att bo i dessa områden såväl positivt som negativt, och hur dessa områden speglar deras uppbyggnad av en kollektiv identitet och grupptillhörighet. Likväl vill jag undersöka om identitetskapandet ser annorlunda ut hos ungdomar uppväxta i ett svensktätt område där de flesta boende har en god ekonomisk standard och det finns en hög andel förvärvsarbetande jämfört med ett svenskglest område. Biterman och Franzén (2008, s. 249) konstaterar i ett antologikapitel om fattigdomen i dagens Sverige att vid jämförelse av utvecklingen under perioden 1991–2006 är andelen utrikes födda som ligger under den absoluta

---

¹ Begreppen svensk respektive utländsk bakgrund är kategoriseringar som ofta används av svenska myndigheter. Med utländsk bakgrund avser SCB personer som är utrikes födda alternativt har två utrikes födda föräldrar (SCB 2002, s. 10).

fattigdomsgränsen tre gånger så hög jämfört med personer födda i Sverige, och den procentuella relationen mellan dessa två grupper har varit tämligen konstant under 2000-talet.

Vi rör inte för vem vi föds till, vilket ursprung vi har och vilken socioekonomisk klass vi föds in i, däremot kan vi besluta oss för att acceptera denna identitet eller sträva efter att förändra den. Men som Bauman och May (2001, s. 35) tar upp, ”det är skillnad mellan att simma med respektive mot strömmen”. Gruppnormerna bestämmer inte endast över vilka mål vi skall sträva efter utan även vilka medel vi skall ta till för att nå dessa mål. Det kan handla om klädsel, beteende samt hur vi rör oss och agerar i specifika situationer (Bauman och May 2001, s. 36).

Med detta i bakhuvudet anser jag det vara av intresse att jämföra ungdomars kollektiva identitetskapande i olika bostadsområden samt genomföra en typ av mindre fallstudie av dessa två bostadsområden där jag studerar individer och grupper som bildas på grund av gemensam livsstil samt gemensamma normer och föreställningar (Jacobsson & Meeuwisse 2008, s. 46). Är det så att ungdomar utvecklar olika kollektiva identiteter beroende på var de bor? Har de en större tendens att se sig själva som etniskt svenska om de bor i ett område med personer med främst svensk bakgrund? Skapas det lätt en ”förortsidentitet” som bekräftar mediernas bild då de bor i segregerade svenskglea områden? Vad ligger i så fall bakom denna skillnad?

1.1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att jämföra ungdomars syn på sitt bostadsområde och vad detta område har för betydelse för dem i deras kollektiva identitetskapande. Jämförelsen sker mellan ungdomar bosatta i två områden i Göteborg, ett svenskglest med låg medelinkomst och låg förvärvsgrad i den vuxna befolkningen samt ett relativt svensktätt område med hög andel förvärvsarbetande och med en hög medelinkomst.

1.1.2 Frågeställningar

- Vilka för och nackdelar upplever ungdomar med sitt bostadsområde?
- Hur ser ungdomarna på sig själva samt sin eventuella grupptillhörighet och hur uppfattar de sin kollektiva identitet?
- Hur påverkas ungdomars kollektiva identitetskapande av deras livssituation i det bostadsområde de bor i?

1.2 Vissa centrala begrepp

I detta kapitel redovisas vissa centrala begrepp som är återkommande i uppsatsen och där det kan behövas ett klargörande om vilka definitioner och begreppsbestämningar som jag utgår från.

1.2.1 Begrepp i korthet

Förort betyder enligt Nationalencyklopedin ett ”avgränsat samhälle eller bostadsområde inom en större stadsregion”. En förort kan alltså vara de svensktäta villaområdena i utkanten av staden med hög medelinkomst likväl som de svenskglea multietniska stadsdelarna med högt ohälsotal och en hög andel socialbidragstagare. I denna uppsats kommer dock ordet ”förort” symbolisera det sistnämnda. I min studie används detta ord, av såväl mig som av ungdomarna, för att beskriva dessa svenskglea, ”utsatta områden” (Davidsson 2009), exempelvis Bergsjön.

Segregation betyder rumslig åtskillnad och är klart negativt laddat i den politiska debatten och i massmedier. Det talas om segregation långt innan någon maximal åtskillnad äger rum. Segregation kan i sin tur delas upp i undergrupperna socionomisk segregation, demografisk samt etnisk segregation (Andersson, Bråmås & Hogdal 2009, s. 12). *Etnisk segregation* (även benämnd rasmässig segregation) avser då personer beroende på religion eller etnicitet skiljs åt från personer med annan religion eller etnicitet. Andersson et al. (2009) talar om *svenskglea* respektive *svensktäta* områden då det råder etnisk segregation, vilket även jag kommer använda mig av i min studie.

Utländsk bakgrund är ett begrepp som används av Statistiska centralbyrån i dess befolkningsstatistik och avser en person som är född utrikes eller har två utrikes födda föräldrar (SCB 2002, s. 10).

1.2.2 Kollektiv identitet

Identitet och kollektiv identitet kan stå för många olika saker. Då min uppsats till stor del bygger på det senare kommer jag här att kort redogöra för vad jag avser med dessa begrepp.

Identitet ger en känsla av tillhörighet samt markerar likheter och skillnader mellan olika människor och olika grupper. Hammarén och Johansson (2009, s. 11) diskuterar kring olika positioner rörande identitet och tar då upp att identitet kan ses på flera olika sätt. De nämner bland annat följande olika positioner eller synsätt på identitet:

- Har vi vår identitet redan vid födseln eller skapas denna genom en process när personen påverkas av samhället?
- Finns det en inre kärna i varje person med en fast personlighet som endast kan förändras till viss del eller kan vi vara olika personer under livets gång?
- Kan identitet skapas genom att markera skillnader från andra eller är identitet mer komplex än så?
- Är identiteten individuell eller präglas den av samhället och kulturen vi lever i och därför bör ses som kollektiv?

Jag kommer inte att uttala mig kring vilket synsätt på identitet som är det "sanna". Jag kommer dock att använda mig av en kollektiv identitet som speglas av samhället. Jag kommer att utgå från att man kan ha olika roller och att identiteten skapas genom en process. Hammarén och Johansson (2009) tar även upp att identitet kan vara kontextuell. Detta är återkommande i min fortsatta studie och kopplas till det faktum att en person kan ha olika identiteter vid olika tillfällen.

I likhet med Hammarén och Johansson (2009) och Stigendal (1999) berör jag bland annat nationalitetens och religionens påverkan på ungdomarnas kollektiva identitet. Det är vanligt att personer bortser från olikheterna och lyfter likheterna för att känna en tillhörighet. Finner personen i fråga för mycket olikheter söker han ofta en annan kollektiv identitet för att få känna någon annan tillhörighet. Likaså skapas identitet i relationer genom att man ansluter sig till dem man anser sig vara lik och tar avstånd från dem man anser sig vara olik, genom att skilja på "vi och dom" (Hammarén & Johansson 2009; Stigendal 1999). Jag utgår från samma uppfattning om identitet som Mikael Stigendal (1999), då han hävdar att identitet aldrig kan skapas av en ensam individ eftersom den bildas i den sociala värld vi lever i. Viktigt att ha i åtanke är att all identitet bygger på en mängd olika faktorer, man kan till exempel inte se någon som endast en man. Hammarén och Johansson (2009) påpekar att identiteten bygger på intersektionalitet, det vill säga man måste beakta flera kategorier samtidigt som exempelvis makt, klass, etnicitet, kön etc. Dessa är förenade med varandra och går inte att se åtskilda (Lykke 2003).

1.3 Disposition

Denna uppsats består av sju kapitel med vardera ett antal underrubriker. I detta första kapitel har jag som redan framgått beskrivit studiens syfte och frågeställningar samt redogjort för

vissa centrala begrepp som är återkommande i uppsatsen. I kapitel två går jag igenom tidigare forskning på området, som dock inte gör anspråk på att vara fullständig. Efter ett inledande avsnitt kring grupptillhörighet hos ungdomar i allmänhet dominerar forskning kring ungdomars kollektiva identitetskapande i mångkulturella stadsdelar. Dock presenterar jag även forskning kring identitetskapande i idrottssammanhang. I ett avsnitt tar jag upp frågan om ungdomars vistelse i utomhusmiljöer vilket jag senare kopplar till deras kollektiva identitetskapande. Kapitel tre redogör för den teoriram som jag huvudsakligen har använt mig av: Goffmans dramaturgiska modell och team, Wacquants territoriella stigmatisering samt flytande identitet. Kapitel fyra är ett rent metodologiskt kapitel där jag bland annat beskriver hur jag gått till väga med min studie, urvalskriterier när det gäller stadsdelar och intervju-personer, etiska övervägningar m.m. Dessa urval leder sedan läsaren in i kapitel fem som är en översikt av de stadsdelar som studien är genomförd i. Detta kapitel är viktigt för att ge läsaren en ökad kunskap och förståelse för de villkor och förutsättningar som ungdomarna lever under. Kapitel sex och sju består slutligen av resultat, analys samt en avslutande diskussion där jag applicerar mina teorier och den tidigare forskning jag tagit del av på min empiri.

2. Tidigare forskning

Den tidigare forskning jag har utgått från handlar främst om ungdomars identitetskapande i förorten, eftersom det är denna forskning som dominerar inom detta fält. Även detta, att forskning kring dessa ungdomar dominerar, är något som påverkar den territoriella stigmatisering som jag kommer lyfta fram i nästa kapitel.

2.1 Ungdomsgrupper

Lalander och Johansson (2007) hävdar att en gemenskap skapas i grupper som ger alla medlemmar möjlighet att tillsammans bygga upp en kollektiv identitet. De pekar även på symbolernas värde i den kollektiva identiteten och grupptillhörigheten. Det finns symboliskt värde i till exempel sättet att prata, utseende, klädsel samt fritidsintressen. Dessa symboler används för att beskriva och stärka gruppens kollektiva identitet, markera skillnader gentemot andra samt i viss mån visa sitt motstånd mot de maktstrukturer som råder (ibid.). Grupper ägnar en stor del av sin tid till att aktivera sina symboler för att känna samhörighet. Detta stärker gruppens gemenskap men kan även i vissa fall leda till att gruppen förlorar empati till dem som befinner sig utanför den egna gruppen vilket i extremfall leder till diskriminering och våld.

Det går inte, som Lalander och Johansson (2007) påpekar, att se en grupp som enbart killar, bosnier eller rika. Det råder ständigt intersektionalitet, där flera olika kategorier påverkar varandra. Vi bör även fråga oss vad de olika kategorierna egentligen betyder, vad innebär det exempelvis att vara en kille?

2.2 Anslutning till gäng i förorten

När ungdomar boende i de svenska förorterna känner att de inte är accepterade av samhället på grund av exempelvis de krav som ställs på dem eller att de har stora svårigheter alternativt är utestängda från bostads- eller arbetsmarknaden kan de känna sig marginaliserade och utanför. Den känslan kan givetvis gälla alla ungdomar som är bostads- eller arbetslösa under en längre tid (Angelin 2009). Dessa ungdomar söker sig ofta till gäng med likasinnade, vilket även kan spåras i Whytes klassiska studie *Street Corner Society* (2010 [1943]) om olika ungdomsgäng i 1930-talets italiensk-amerikanska "slumstadsdelen" North End i Boston. Här omfattas de i första hand av gängets normer och i mindre grad av familjens eller samhällets

normsystem. På så sätt får de en känsla av gemenskap och samhörighet som de inte funnit i vare sig familjen eller det svenska samhället och löser då en sorts identitetskris som många invandrarungdomar hamnar i (Bunar 2001; Kamalai 1999, s. 68; Lalander 2009; Sernhede 1999, s. 81; Sernhede 2002; Ålund 1997). Den kulturella tillhörigheten i förorterna är bara till viss del ett etniskt arv från ungdomarnas föräldrar och ursprung. Istället är det skapat i det svenska utanförskapet, det svenska samhället och dess mångkulturalitet (Ålund 1997). Sernhede (2002) menar att det påverkar identiteten markant att bo i ett svenskglest område med inflytande från många olika länder. Ibland tar ungdomarna dessutom in symboler från andra länder, till exempel där släkt bor (ibid.).

En del ungdomar vill lämna förorten på grund av kriminalitet och bråk, men många har också en känsla av att vara hemmahörande i förorten som de inte upplever i samhället i övrigt (Andersson 2003; Uhnöo 2009; Ålund 1997). De känner sig inte välkomna någon annanstans, många andra ungdomar från stadens centrala delar vågar inte ens komma ut till förorten på grund av dess rykte, men detta gör än mer att ungdomarna som bor där känner att de hör hemma i förorten och inte vågar flytta utanför, utanför deras trygghet (Ålund 1997). Många ungdomar hävdar att det inte händer dem någonting, att de kriminella inte slår ner dem som kommer från området, att de känner många där och därför är trygga medan området kan vara farligt för de som kommer från andra delar av staden (Uhnöo 2009).

Rojas (2001) samt Kalonaityte, Kawesa och Todros (2008) menar att ungdomar ofta inte känner att de kan vara sig själva förrän de ansluter till andra invandrarungdomar. De blir ett gäng där alla är annorlunda. Ungdomarna i Rojas (2001) studie hävdade att det inte spelade någon roll ifall de kom från helt olika länder. De kände ändå en samhörighet till varandra, de kunde förstå varandra på ett annat sätt. Ingen av ungdomarna kände sig som helt svensk och alla var överens om att de aldrig skulle komma att bli svenskar (ibid.).

Flera studier visar dock att även svenskar kan ses som invandrare: det beror på hur man betar sig och tänker, inte på varifrån man kommer (Lalander 2009; Rojas 2001; Sernhede 2002). "Ghettotillhörigheten" som finns i vissa sammanhang ger en känsla av tillhörighet och identitet (Lalander 2009; Rojas 2001). Likaså har den dialekt som många pratar i förorten inget med deras föräldrars språkbruk att göra. I Åsa Anderssons (2003) studie framkommer att även svenska tjejer ibland pratar med brytning. Det handlar inte om ursprunget, utan om den kontext ungdomarna lever i och som medför hur de uppfattar sig själva. Att försöka vara svensk kan ibland ses med visst förakt. Andra uppfattar det som att de skäms över sitt ursprung (Andersson 2003). Sernhede (2002) påpekar att tjejer trots detta oftare byter till

korrekt svenska än vad killar gör. Hans tes är att språket verkar vara en viktigare kollektiv symbol för pojkar, medan tjejer satsar mer på skolan etc. och då måste ändra sitt språk till mer korrekt svenska (ibid.).

2.2.1. Kriminella gäng och status

När ungdomar, från underklassen, vill göra motstånd mot sitt utanförskap händer det att de identifierar sig med "svart kultur" och uttrycker sitt motstånd genom till exempel rapp- och reggaemusik. Det handlar här främst om ungdomar med utländsk bakgrund men även vita klär och rör sig, till viss del även talar, på ett annat sätt när de ansluter till denna kultur med arv från östra USA:s ghetton (Lalander 2009; Sernhede 2002; Sernhede 2007a, s. 80–90). Dessa ungdomar anser ibland själva att de "äger" området. Droger och kriminalitet är ytterligare ett sätt att skapa makt och respekt, det ger en sorts status hos outsiders, som ett alternativ då de inte anser sig ha möjlighet att skaffa denna hos majoritetsbefolkningen. Att bli langare eller kriminell är ett sätt att bli någon, att bli omtalad och respekterad (Lalander 2009; Rojas 2001). I Philip Lalanders studie såg ungdomarna det som ett projekt som gav dem en känsla av upprättelse att föra in heroinet i Norrköping och skapa en marknad för detta. Lalander (2009) framhåller att det handlar om att deras utanförskap, som chilensare, har gjort att de sökt sig till detta liv för att bli "någon", för att bli respekterad och för att känna samhörighet och skapa en identitet i ett samhälle där de inte känt sig hemma tidigare (ibid.).

Rojas (2001) såväl som Trondman och Bunar (2001) anser att detta kan ses som en kulturkrock, men inte mellan olika etniska grupper utan mellan underklassens kultur gentemot de som har makten och resurserna. När denna sorts gängtillhörighet skapas ses denna kollektiva identitet oftast som viktigare än den individuella. Dessa gäng blir representanter för förorten och skapar ofta kontakter med gäng i andra förorter vilka sedan kan sammanslutas som brödraskap eller faddrar (Sernhede 2002). Denna sorts gemenskap kan finnas även bland andra missbrukare och ses snarare som en subkultur än någonting annat (Svensson 2002 [1996]). Svensson (2002 [1996]) skriver om hur narkomaner, likt chilensarna i Lalanders studie, strävar efter en känsla av hemmahörighet samt en vilja att klättra på stegen av prestige. Han menar att tillhörigheten till att vara "knarkare" kan ge en lika stark tillhörighet som till en etnisk grupp (Svensson 2002 [1996]).

2.2.2 Manlighetens betydelse i identitetskapandet

Det verkar finnas ett samband mellan avsaknad av manliga förebilder och gängtillhörighet. Istället för en manlig förebild i till exempel hemmet finner de honom i gängledarna (Ålund 1997). Många av de chilienarna som Lalander (2009) intervjuade har upplevt en barndom med frånvarande fäder och har sökt någon manlig förebild. De hittade dessa manliga förebilder i sina äldre gatuförebilder. De äldre blev som storebröder för de yngre och tog hand om dem och lärde dem om gatukulturen. Där skapade de sina egna normer och de blev de själva som hade makten och statusen.

2.2.3 Jämförelse mellan killar och tjejer

I Åsa Anderssons (2003) studie anser tonårstjejerna att de inte skapar samma kollektiva identitet som många killar gör i förorten. I dessa gäng blir tjejerna främst någonting för att "smycka" killarnas sida (jfr Whyte 2010 [1943]). Några av tjejerna tycker att de snarare tar avstånd från den starka identifiering som vissa killar har med sitt bostadsområde (Andersson 2003). Även Sernhede pekar på att det främst är unga män som laddar sitt bostadsområde med betydelser och myter som ger en känsla av tillhörighet (Sernhede 2002).

Tjejerna i Anderssons studie berättar att de uppehåller sig mer i hemmet än killarna, men när tjejerna är ute rör de sig i större delar av staden jämfört med vad killarna gör. Många tjejer har istället en stark grupp tillhörighet till familjen, där hennes misslyckande är ett misslyckande för hela familjen och där familjen tillsammans uppbär en gemensam identitet. Det påpekas även att tjejerna inte får ha vilka förbindelser som helst med killar, detta blir då en skam för hela familjen. Medan de själva berättar att killar kan vara ute och ha hur många förbindelser som helst, så riskerar tjejerna att lätt bli kallade hora (Andersson 2003). Dock visar Sernhedes (2002) studie att tjejer har större framtidstro i det svenska samhället än vad förortskillarna har. De satsar mer på skolan och utövar olika aktiviteter istället för att i lika stor utsträckning identifiera sig med förorten. Flera tjejer uttryckte att de tyckte synd om killarna som alltid blir smutskastade, samtidigt som de anser att de är fega som gömmer sig bakom förortens fasader och inte vågar beblanda sig med det svenska samhället (Sernhede 2002).

2.3 "Vi och dom"

Såväl Alexandra Ålund som Annika Sjögren hävdar att det bildas en sorts rasism utan någon egentlig etnisk skillnad. Det blir ett "vi mot dom" på grund av ojämna förutsättningar i

samhället. Det sker hela tiden förenklingar och skapas stereotyper av andra kulturer än den svenska. Människor från världens alla hörn sätts ihop till en kategori och kallas invandrare, utlänningar eller flyktingar. Dessa ses sedan som en homogen grupp människor (Bunar 2001; Hammarén 2008; Ålund 1997; Sjögren 2007). Vi svenskar ser oss själva som företrädare för det normala medan alla andra uppfattas vara avvikande. Likaså finns en allmän uppfattning om att invandrare är utbildade och därför inte klarar sig på arbetsmarknaden (Ålund 1997).

Denna uppdelning mellan ”vi och dom” är något som Elias och Scotson (1999 [1965]) diskuterar i sin bok *Etablerade och outsiders*. Här beskriver de hur människor med makt, de etablerade, plockar ut den ”sämsta” minoriteten ur outsiders, de utan samma maktresurser, i detta fall personer med utländsk bakgrund alternativt personer boende i förorten. Denna minoritet får sedan representera alla outsiders medan de själva väljer ut de bästa bland de etablerade som blir förespråkare för denna grupp. Eftersom de som klassats som outsiders inte har samma maktresurser och därför inte samma möjligheter att visa sitt motstånd blir denna uppdelning generellt accepterad i samhället (ibid.).

Det framställs ofta som att alla ungdomar med utländsk bakgrund hör ihop – och i mångt och mycket är det även så, ungdomar i flera studier framhåller att de hör ihop oavsett ursprung (Andersson 2003; Lalander 2009; Sernhede 2002; Ålund 1997). Flera forskare påpekar emellertid att det även finns en viss rangordning mellan olika nationaliteter och religioner: att somalier ses som lägst i rang men att även andra afrikaner och muslimer ses som mindre värda. Dock går de fortsatt tillsammans som ett ”vi” mot svenskarna (Bunar 2001; Sernhede 2002; Sernhede 2007b; Uhnö 2009).

Även ungdomar med utländsk bakgrund gör skillnad mellan ”vi och dom”. De ser ofta svenskar som tråkiga, stela och mesiga (Hammarén 2008; Ålund 1997). Svenska tjejer ses också ofta som lösaktiga (Hammarén 2008).

2.4 Massmedier

Ålund (1997) och Roivainen (2004) framhåller att massmedier inte automatiskt rapporterar om de största nyheterna. Istället görs en sammansättning efter de bilder och den sociala konstruktion som medier lyfter fram. Speciellt viktigt är på vilket sätt medier i förhand bestämmer hur vi skall tolka nyheten. På så sätt återskapar massmedier en social konstruktion i samhället där förorterna ofta framställs på ett negativt sätt (Andersson 2003; Lalander & Johansson 2007; Roivainen 2004; Trondman & Bunar 2001; Ålund 1997, s. 35). Sernhede (2002; 2007b) skriver att massmedier varnar för ungdomsgängen i förorterna och invandrar-

ungdomar lyfts fram på ett sätt som får befolkningen att tro att alla invandrare är kriminella. Genom att skriva om den utökade gängkriminaliteten ges en bild av att alla ungdomar som i grupp vistas utomhus på den offentliga arenan är kriminella (Bunar 2001; Sernhede 2002; 2007b) en bild som sedan införlivas som fördomar hos folket i allmänhet (Uhnoo 2009). Sernhede bortser inte från att läget är alarmerande i förorterna där det råder stor arbetslöshet och ett högt ohälsotal. Han anser dock att detta bör bemötas på ett annat sätt än att få resterande befolkning, inklusive verksamma i till exempel skolor i området, att bli rädda för invandrarna och döma dem på förhand (Sernhede 2002, 2007b, s. 181–186). Flera tjejer i Åsa Anderssons studie ser medierna som den främsta orsaken till att denna negativa bild av deras område upprätthålls (Andersson 2003), vilket i sin tur leder till en ökad segregering och stigmatisering (Roivainen 2004; Sernhede 2002).

2.5 Fördomar om förorten

Flera forskare påpekar att förorterna ofta blir stereotypt framställda av utomstående, det vill säga att de som inte själva är boende i området (Hammarén 2008; Lalander & Johansson 2007; Trondman & Bunar 2001; Uhnoo 2009; Ålund 1997). De får en negativ stämpel och allt som framhävs har negativa förtecken. Att det råder ett multikulturellt liv med stort kulturellt engagemang där såväl ungdomar som vuxna ofta lever och umgås tillsammans lyfts aldrig fram i medier eller folkmun (Ålund 1997, s.168–174). Även genom fokusering i storstadspolitikerna och på statliga stimulansmedel till upprepade ”storstadssatsningar”, forskningsinriktningen samt i kommunala satsningar lyfts förorten fram som ett problemområde (Tedros 2008; Gustafsson & Rossing 2005, SOU 2005:29), vilket producerar ytterligare fördomar hos övriga delar av befolkningen. Tjejerna i Åsa Anderssons studie anser att skolan är viktig, de berättar att de skämdes över var de bodde när de började gymnasiet, men att de är glada över att de nu har börjat i en skola med fler svenska ungdomar eftersom det ger dem bättre möjligheter. De anser dock att folk i allmänhet blir förvånade över att de är duktiga, inte på grund av deras ursprung utan på grund av vilket område som de bor i (Andersson 2003). Ibland undanhåller ungdomarna att berätta varifrån de kommer, eftersom det alltid väcker starka reaktioner eller fördomar då de nämner sin stadsdel (Andersson 2003; Hammarén 2008).

Flera tjejer i Anderssons studie anser att segregerade bostadsorter är medvetet planerade (Andersson 2003) – att svenskar inte vill beblanda sig med dem och därför har skapat särskilda förorter vilket medfört en ökad rasism. Tjejerna anser också att svenskarna vill få

det att se ut som att det är utlänningarnas eget val att bo i segregerade områden, men själva betonar de att det verkligen inte förhåller sig på det sättet (ibid.). Även ungdomarna i Sernhedes (2002) studie tror att svenskarna inte vill integrera dem i samhället. Att en familj bor i en territoriellt stigmatiserad stadsdel kan leda till att hyresvärdar i andra områden inte vill hyra ut till dem, vilket bidrar till en ond cirkel för de som vill lämna området (Andersson 2001; Bråmås 2007).

Trondman och Bunar (2001) samt Franzén (2001) pekar på att den sociala konstruktionen av förorten, som medier och allmänheten upprätthåller genom stigmatisering, i värsta fall kan införlivas hos de boende som en absolut sanning och leda till självuppfyllande profetior.

2.6 Svensk, utländsk och något mittemellan

Ungdomar med utländsk bakgrund ser på sitt ursprung på olika sätt. Ålund (1997) intervjuade ungdomar som vill förtränga sitt ursprung och endast framstå som svenskar samt andra som vill skapa en identitet i skärningspunkten mellan å ena sidan deras ursprung och kultur och å andra sidan det svenska levnadssättet och dess traditioner. Andersson har i sin studie endast träffat ungdomar som säger att de inte känner sig som svenskar, utan att de i själva verket är stolta över sin nationalitet och känner tillhörighet till den (Andersson 2003).

Bland ungdomarna i Ålunds undersökning talas det om den ”mesige svensken och tyranniske turken” som två absoluta motpoler, någonstans där emellan söker ungdomar en identitet som är en produkt av de olika kulturerna. Identitetskapandet och upplevelsen av självet påverkas ständigt av sociala och kulturella erfarenheter. Ålund (1997) har talat med ungdomar som är födda i Sverige och talar flytande svenska, men som inte ses som svenskar trots att det är detta de eftersträvar. Enligt Rojas (2001) verkar det vara dessa ungdomar, vilka bott större delen av sitt liv i Sverige, som har svårast med identitetskapandet. Det finns även många som inte heller ses som tillräckligt mycket ”turk” etc. Dessa ungdomar hamnar mellan de olika kulturerna. Antingen stävar de efter att bilda en svensk eller turkisk identitet eller så accepterar de att de inte längre är någonting och får då jobba aktivt för en ny identitet (Hammarén 2008; Rojas 2001; Sernhede 2002; Ålund 1997). Om steget blir för stort från den kultur man lever i och den man införlivas i och förväntas leva i, sker ofta en kollaps och en identitetskris (Ahmadi 2007, s.51). Rojas träffade en ungdom som sade sig inte ha några rötter. Han identifierade sig med personer från så många olika länder och kulturer att han ville se sig som internationell eller snarare universell. Han tyckte inte att det spelade någon roll varifrån han kom eller om han var muslim eller kristen etc. (Rojas 2001).

Nils Hammarén har i intervjuer med ungdomar i en förort i Göteborg fått till svar att de känner sig som invandrare, eftersom de varje dag får det påtalat av omgivningen (Hammarén 2008). På så sätt kan man se det som att de inte alltid själva väljer hur de skall identifiera sig.

Ungdomarna väljer ofta att bli till exempel chilinare efter en känsla att inte passa in som svensk. Många av dem besöker sitt tidigare hemland i en jakt på att känna samhörighet. Istället märker de att den förskönade bilden av landet som de föreställt sig eller fått berättad, av till exempel föräldrar och släktingar inte överensstämmer med verkligheten. De har inte känt sig hemmahörande i sitt eller föräldrarnas ursprungsland och i Sverige har de inte känt sig som svenskar (Andersson 2003; Lalander 2009). Därför skapar de sitt eget samhälle med sin egen identitet som inte är helt förenlig med ursprungslandets, men som blir deras identitet i deras förort där de har plockat vissa delar från båda länderna (Andersson 2003; Lalander 2009; Sjögren 2007; Ålund 1997). Detta kan liknas vid det Ferraiuolo (2006a; 2006b) kallar för flytande identitet vilket avser att ungdomarna vid olika tillfällen känner tillhörighet till de olika nationerna, och att de i vardagen lever i sin komplexa identitet i skärningspunkten mellan olika världar (Ferraiuolo 2006a; 2006b).

2.7 Att vistas i det offentliga

Björn Andersson (2002) har genomfört en studie kring ungdomars vistelse i det offentliga rummet i Göteborg. Han gör bland annat jämförelser mellan Linnéstaden och Hjällbo som är en förort i närheten av Bergsjön. Han hävdar att ungdomarna i Hjällbo vistas ute i större utsträckning än de andra ungdomarna, det är även dessa ungdomar som uppehåller sig mest på fritidsgårdarna. Killarna är klart överrepresenterade bland dessa ungdomar och även de som Anderssons intervjupersoner kallat ”de coola” upprätthåller sig ofta i den offentliga miljön (Andersson 2002). ”De coola” är enligt ungdomarna personer som vill få respekt och ”vara någon”, de bråkar ofta med andra och är i viss mån inblandade i kriminalitet. Det är även dessa som ofta får representera förorterna eftersom de till stor del rör sig i utomhusmiljöer (Andersson 2002). Många av ungdomarna håller sig i sin stadsdel, men ungefär hälften av alla ungdomar i Forkbys studie hävdar att de relativt ofta är inne i Göteborg centrum (Forkby 2001). Anderssons undersökning visar att förortskillarna är de som är mest aktiva vad det gäller besök i centrums caféer, biografier etc. Tjejerna från förorten har en lägre, vid vissa tillfällen betydligt lägre, besöksfrekvens än tjejerna från innerstaden. Ungdomarna från förorten talar om två olika umgängeskonstellationer, dels den territoriella samhörigheten till

invånarna i deras bostadsområde, dels ett nätverk med kompisar från andra förorter vilka de ofta träffar inne i centrum (Andersson 2002).

2.8 Ett intresse – en tillhörighet

I *Kom igen, gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter* (2003) skriver Jesper Fundberg om pojkars tillhörighet till fotbollslaget. Fotbollen knyter samman spelarna till en kollektiv grupp, en gemenskap. Denna gemenskap är dock situationsbunden till när de framträder tillsammans med sina lagkamrater (Fundberg 2003, s. 178), på samma sätt som ”ghettotillhörigheten” är situationsbunden till gänget. Rollen som till exempel fotbollsspelare finns dock kvar i personen även utanför dess kontext och har en viss inverkan på personens identitet.

I likhet med Ålunds (1997) resonemang om att många ungdomar finner en fostrande manlig förebild i gängledaren framhåller Fundberg (2003, s. 194) att även pojkar kan finna denna förebild i lagledare eller tränare. Detta är inte den enda likheten mellan idrottslag och diskussionen kring förorter, invandrare och gäng. Även fotbollslaget har sin speciella klädsel som symboliserar dem som ett lag, ett kollektiv. Det är också ofta genom beskrivningar av de andra, motståndarlaget, de definierar sig själva (Fundberg 2003). Även om diskussionerna ovan präglats av livet i förorterna kan dessa diskussioner appliceras på andra grupper och deras kollektiva identitetskapande.

3. Teoriram

Jag har arbetat abduktivt med denna studie, det vill säga att min teori delvis har växt fram under analysen av intervjumaterialet (Sohlberg 2006, s. 95). Jag har tre olika teoretiska utgångspunkter. Wacquants *territoriell stigmatisering* skall ses mot bakgrund av att det i intervjuerna med Bergsjöungdomarna mycket tydligt framkommer att de känner sig starkt stigmatiserade på grund av mediernas och omgivningens bild av Bergsjön. Även ungdomarna i Majorna/Linnéstaden diskuterade kring denna stigmatisering av förorterna. Teorin om *flytande identitet* blev användbar i analysen sedan det i intervjuerna också framgår att ungdomarna med utländska föräldrar identifierar sig såväl med Sverige som med sina föräldrars ursprungsland (som också kan vara deras eget). Vad som är intressant är att de som bor i innerstaden oftare känner sig som svenskar jämfört med ungdomarna i förorten, något jag kopplar till den territoriella stigmatiseringen. Som övergripande teori utgår jag från Goffmans *dramaturgiska modell* om roller respektive om team, eftersom det av det empiriska materialet tydligt visar sig att ungdomarna anser sig spela olika roller i olika sammanhang, att de alltid anpassar sig och är olika personer beroende på sammanhanget. Bland annat hävdar ungdomarna att de har olika roller hemma, i skolan, fotbollen, med svenska vänner, med utländska vänner etc. Jag applicerar även Goffmans bakre och främre region på empirin då ungdomarna från Bergsjön talar om att de gör sig till inne i ”stan” och kan koppla av hemma i Bergsjön.

3.1 Territoriell stigmatisering

Wacquant (2007) talar om territoriell stigmatisering när platser uppfattas som fördömda eller kvarter tungt kriminella. Denna uppfattning, som han menar att utomstående ofta har om området, delas inte sällan av de som själva är bosatta i området. Ibland anses det till och med att dessa områden eller stadsdelar är orsaken till allt ont, alla faror och all kriminalitet i staden. Ett territoriellt stigmatiserat område är ofta förbundet med viss etnisk tillhörighet och fattigdom. Även medier och politiska debatter har en stor påverkan och förstärker stigmatiseringen (ibid.). Roivainen (2004) menar att nyheter i massmedier inte är vilka nyheter som helst, utan att de är noggrant utvalda och tolkade. Nyheter är sådant som myndigheter delar med sig av och som medier sedan väljer ut detaljer ur vilka redigeras och

tolkas för att uppnå en viss avsedd effekt. Då området på detta sätt stämplas påverkar det befolkningen som bor där (ibid.).

Roivainen (2004) har gjort en sammanställning över mediers framställning av ”förorten”. Han hävdar att den under 1950-talet och fram till mitten av 1960-talet präglades av positiva lovord med betoning på området rymlighet, gröna vackra ytor, den nya hälsosamma förorten etc. Under slutet av 1960-talet skedde en förändring och förorten framställdes inte längre i så förskönade ordalag i medier. Så småningom blev invånarna i förorten snarare stämplade som utstötta och isolerade. I medier målades förorten upp som en plats som gör befolkningen olycklig, ett område med svag ekonomisk bärkraft, med invånare beroende av socialtjänstens understöd. Det är också under 1970- och 80-talen som de boende började försvara sin bostadsort och stå upp mot de stämplingar från bland annat media som sårat och plågat dem under en längre tid. Under 1990-talet ändrades diskursen till att kallas ”urban slum” och det talades om omfattande arbetslöshet. Medierna framställde det som en risk för att arbetslösheten skulle bli en norm och att de som hade jobb skulle bli normbrytare. Samtidigt skrevs det även om hur bra många trivdes i förorten, vilket förvånade många utomstående (ibid.).

Roivainen (2004) hävdar att det kan ses som att det är på grund av offentligheten som förorten blev den förort den blev. Detta är en politisk resurs som de boende i området inte kunnat påverka, men denna offentliga bild av förorten måste förändras för att inte förorten skall hamna i en ond cirkel där till slut ingen vill bo. Denna kategorisering av förorten påverkar individerna på många olika plan, såväl individuellt som kollektivt, och den stärker deras känsla av isolering och stigmatisering (ibid.). Även Sernhede (2009) pekar på att ungdomarna i dessa bostadsområden känner sig som andra klassens medborgare. De har inte heller de resurser som krävs för att få utlopp för sin frustration genom politiska manifestationer, istället leder det till bråk med till exempel ordningsmakten, vilket i sin tur förstärker stämplingsprocessen. Likaså får ungdomarna en uppfattning av att det inte spelar någon roll i fall de arbetar flitigt i skolan och skaffar sig en utbildning, eftersom invandrarungdomar från förorten ändå inte får jobb som de utbildat sig till. Även detta leder naturligtvis till en ond cirkel då betygen sjunker i stadsdelen och den territoriella stigmatiseringen späs på (Sernhede 2009).

Wacquant (2007) tar upp att denna territoriella stigmatisering ofta leder till en känsla av skam och skuld hos invånarna och de döljer ofta sitt bostadsområde eller känner att de behöver ursäkta sig för att de bor där. Enda sättet att komma från känslan av att vara socialt ovärdig är att lägga över ansvaret på någon annan, till exempel grannfamiljen som är

kriminella, ungdomarna i andra ändan av området som använder droger etc. Detta medför självklart en ökad distansering mellan de boende och känslan av kollektiv gemenskap känns ännu mer avlägset (Wacquant 2007).

3.2 Flytande identitet

Ferraiuolo (2006a; 2006b) skriver om så kallad flytande identitet eller ”code-switching”. Han menar att personer kan inneha flera identiteter vilka blir olika tydliga i olika sammanhang. Han skriver om stadsdelen North End i Boston som är ett segregerat område med italienare där invånarna känner sig som både italienare och som amerikaner. I deras område bildas en egen lokal identitet som är en blandning mellan de båda ländernas, men denna lokala identitet är mer komplex än så. Identiteten blir kontextbunden och skiftar mellan olika tillfällen. En av de boende i området berättade följande för Ferraiuolo:

I feel I am from Montefalcione when I carry the statue of Saint Anthony. I feel Italian when I fight against the Irish or when we watch the soccer games on TV, but I only speak English and I had never been to Italy. Maybe I will go someday and be a tourist (Ferraiuolo 2006a, s. 293).

Identiteten kan således skifta mellan olika tillfällen vilket tydligt framgår av citatet ovan. Men i vardagen i det segregerade området kan man inte urskilja en av nationerna utan där finns en lokal identitet, uppbyggd i sin speciella kontext med en blandning av två världar. För dessa personer går det inte att avgöra om man är amerikan eller italienare (Ferraiuolo 2006a; 2006b). Denna sorts identitet är även något som flera andra forskare har uppmärksammat. Att ungdomar hamnar mellan de olika kulturerna är inget ovanligt. De får då inta olika strategier, antingen stävar de efter att bilda en svensk eller till exempel en iransk identitet eller så försöker de skapa en ny identitet i skärningspunkten (Andersson 2003; Hammarén 2008; Lalander 2009; Rojas 2001; Sernhede 2002; Ålund 1997). Denna nya identitet kan i många fall bli en flytande identitet likt den Ferraiuolo skriver om.

3.3 Goffmans dramaturgiska modell

I Erving Goffmans dramaturgiska modell med teaterscenen som metafor spelar vi alla olika roller (Goffman 2007 [1959]). Vi har olika roller vid olika tillfällen och tillhör även olika team beroende på vilken roll vi för närvarande spelar. Ett team är personer som samarbetar för att upprätthålla en viss fasad. De måste vara pålitliga och lojala för att teamet skall kunna

genomföra den framställning som är planerad. Teamets linje eller definition ses som det viktiga och enda sanna. Till denna definition har medlemmarna stark lojalitet och konflikter mellan medlemmarna undviks framför publiken (ibid.).

Goffman (2007 [1959]) talar om den främre och bakre regionen (*frontstage* och *backstage*) eller framför och bakom kulisserna för att gestalta att det finns en region där teammedlemmarna samspekar fritt utanför publikens åsyn. I denna bakre region träder de i och ur sin roll och tränar på sitt framträdande. Teammedlemmarna går sedan framför kulisserna för att genomföra sitt framträdande (ibid.). Goffman är tydlig med att de agerande måste agera utan att tveka för att ge ett säkert och tryggt intryck. Det är även viktigt att ständigt hålla fasaden uppe för att bevara sin roll. Dock sker det ofta s.k. *hemlig konsumtion* när ingen ser då personen i fråga utövar sådan aktivitet som inte överrensstämmer med hans rollkaraktär. Likaså undanhålls den eventuella smutsiga hantering som krävts för att genomföra framträdandet. Publiken skall endast se framträdandet och allt runt omkring undanhålls.

Om publiken blir densamma vid två olika rollframträdanden som en och samma person deltar i och publiken ser vederbörande i ett annat framträdande än de är vana vid, så blir deras bild av honom eller henne ”fel” vid båda tillfällena. Det är därför viktigt att hålla publiken åtskild från de olika rollerna man har, speciellt om rollerna strider mot varandra (Goffman 2007 [1959]).

Erving Goffman talar om många olika sorters roller, bland annat en han kallar för ”kollegan”. Denna person tillhör inte ditt team och de agerar inte tillsammans, dock utför de samma slags rutin för samma slags publik. De talar samma språk och förstår varandras svårigheter och synpunkter. De kan konkurrera och ha hemligheter men döljer inte allt för varandra i samma utsträckning som de gör inför publiken. Då kollegor möts ges det ett intryck av att de känt varandra länge. I vissa fall är kollegorna starkt sammankopplade i andras ögon. I dessa fall är de beroende av den andras goda uppförande för sitt eget rykte och status (Goffman 2007 [1959]).

4. Metod och metodologi

4.1 Metodval

Denna studie är explorativ till sin karaktär och jag har utgått från en abduktiv förståelseansats som i korthet innebär ett ”växelspel” mellan empiri och teori (Sohlberg 2006, s. 95).

Då jag ville få en fördjupad förståelse kring hur ungdomarna ser på sitt bostadsområde och på vilket sätt bostadsområdet påverkar deras kollektiva identitetskapande har jag valt att inom ramen för kvalitativ metod genomföra samtalsintervjuer. Intervjuerna genomfördes på första ordningens nivå, det vill säga med fokus på ungdomarnas förståelse och livsvärld. Det var först senare som jag kopplade mitt empiriska material till teorier på andra ordningens nivå (Aspers 2007, s. 38). Mitt val av teorier har dock till viss del avspeglat sig i de frågor som jag valt att fokusera på under intervjuerna.

Jag använde mig i första skedet av fokusgrupper för att sedan genomföra enskilda intervjuer med en ungdom från vardera fokusgrupp. Fokusgruppsintervjuer är en ofta förekommande metod då man vill studera de normer som finns inom en någorlunda homogent sammansatt grupp. Gruppintervjuer kan genomföras som enskild metod eller som komplement till exempelvis enskilda intervjuer eller vice versa. Fokusgruppsintervjuer genomförs genom att det diskuteras kring ämnen eller teman som forskaren på förhand har formulerat. Forskaren använder sig sedan av såväl det som sägs som det som sker i gruppen i efterföljande tolkning och analys av intervjun (Wibeck 2000, s.7).

En fokusgrupp leds av en så kallad moderator, det vill säga mig i detta fall. Tanken med fokusgrupper är att moderatören agerar som ”igångsättare” av gruppens diskussioner och lyfter fram nya perspektiv, aspekter eller ämnen som han eller hon vill att gruppen skall diskutera. För övrigt agerar inte moderatören likt en traditionell intervjuare, istället skall diskussionen främst ske mellan deltagarna (Wibeck 2000, s. 9). Dock var ungdomarna i mitt fall relativt fåordiga och i rollen som moderator fick jag ta en större plats än vad jag först hade tänkt mig.

Wibeck (2000, s. 40–41) tar upp specifika tillfällen då hon anser det vara optimalt att använda sig av fokusgruppsintervjuer och lyfter fram följande: när olikheter mellan människor är stora, när man avser att undersöka handlande och motivation samt när forskaren avser att söka förståelse för olikheter. Hon tar även upp att man bör ha homogena grupper och jämföra mellan grupper, inte inom, då man vill belysa olikheter. På grund av detta anser jag att fokusgruppsintervjuer var synnerligen lämpligt att använda i min studie, eftersom den

stämmer in på samtliga Wibecks punkter och då huvudsyftet är att genomföra en jämförande studie och belysa likheter och olikheter grupperna emellan.

I de enskilda intervjuerna som ägde rum med en ungdom från varje fokusgrupp använde jag mig av semistrukturerade intervjuer, vilket innebar att jag ställde på förhand formulerade frågor, främst av öppen karaktär, men med möjlighet att ställa anpassade följdfrågor. Under de enskilda samtalsintervjuerna fördjupade jag mig i vissa ämnen som tagits upp i fokusgrupperna. Jag koncentrerade mig även på något känsligare frågor än jag gjort i fokusgruppsintervjuerna.

4.2 Val av stadsdelar och intervjupersoner

Jag har valt att fokusera min studie till Göteborgs innerstad samt en av stadens förorter. Val av kommun skedde dels mot bakgrund av att jag ville finna ett svenskglest segregerat bostadsområde som enligt gängse diskurs anses vara ett "utsatt" område och med invånare som lever i "utanförskap" (Davidsson 2009) samt ett relativt svensktätt, centralt beläget område med hög andel förvärvsarbetande i den vuxna befolkningen och med en hög medelinkomst. Val av stad skedde också delvis av smidighetskäl då Göteborg ligger inom rimligt reseavstånd för mig att genomföra intervjuerna.

Som Jacobsson och Meeuwisse (2008, s. 51) framhåller är det inte lätt att i förväg veta vilka områden eller fall som är extremfall och därför intressantast att studera. Därför bör man göra en mindre datainsamling innan studien påbörjas. Jag gjorde därför mina val av bostadsområden utifrån statistik från Göteborgs stad och valde ut stadsdelarna Bergsjön och innerstaden med fokus på stadsdelarna Linnéstaden och Majorna. Enligt uppgifter från år 2008 har omkring 73 procent av Bergsjöns befolkning utländsk bakgrund medan motsvarande andel för Linnéstaden och Majorna är 17 respektive 16 procent (SÅG 2010, tabell 16.11). Det är även stor skillnad i medelinkomst mellan bostadsområdena. År 2006 var medelinkomsten för personer över 16 år omkring 120 000 kr i Bergsjön, i Linnéstaden 253 000 kr och Majorna 214 000 (ibid., tabell 16.75).

Mitt syfte var att genom att använda mig av dessa stadsdelar få en bild av hur identitetsskapandet kan se ut hos ungdomar beroende på skiftande socioekonomiska villkor och etnisk segregation samt hur livet i förorten kontra innerstaden kan påverka denna identifikationsprocess.

Med tanke på att studien vänder sig till ungdomar har jag valt att genomföra studien på två olika grundskolor i de aktuella stadsdelarna. Jag valde att vända mig till skolor då jag ansåg

att detta var det enklaste sättet att nå ut till ungdomarna och få dem att ställa upp på intervjuer. Urvalet av respondenter byggde på frivilligt deltagande, där det enda kravet var att intervjupersonen hade fyllt femton år utifrån de forskningsetiska principer som Vetenskapsrådet rekommenderar vilka ursprungligen antogs av Humanistisksamhällsvetenskapliga forskningsrådet (Vetenskapsrådet 1990, s. 9). De intervjuade ungdomarna var mellan 15 och 17 år.

Jag genomförde även, som tidigare nämnts, enskilda intervjuer med en person från varje fokusgrupp för att få en djupare förståelse och insikt om kollektivt identitetsskapande. Även dessa intervjuer baserades på frivilligt deltagande. Jag genomförde två fokusgruppsintervjuer per bostadsområde med tre till fyra personer i varje grupp. Min önskan var att fyra personer skulle delta i varje fokusgrupp, dock uteblev en kille i Bergsjön varför just denna fokusgrupp reducerades till tre deltagare. Wibeck (2000, s. 50) anser att det optimala antalet medlemmar i gruppen är fyra till sex personer. Jag önskade begränsa antalet med tanke på studiens omfattning. Gruppernas sammanställning bestod av tjejer respektive killar, det vill säga fokusgrupperna var enkönade. Detta val gjorde jag dels för att vara säker på att täcka in såväl killar som tjejer, dels för att jag antog att denna åtskillnad skulle göra det mer bekvämt för ungdomarna att delta och uttala sig inför varandra. Det anses oftast vara enklast att få intervjupersonerna att delta aktivt när gruppen är någorlunda homogent sammansatt (Wibeck 2000, s. 51).

4.3 Tillvägagångssätt

Eftersom min studie avser ungdomar med skolplikt tog jag kontakt med två grundskolor belägna i två olika stadsdelar. Min avsikt var inledningsvis att jämföra ungdomar som var bosatta i stadsdelarna Askim och Bergsjön, eftersom dessa områden uppvisar en mycket tydlig etnisk och socioekonomisk segregation. Jag kontaktade därför grundskolor i dessa två områden. Det visade sig dock vara mycket svårt att få access till skolorna och ytterligare en försvårande omständighet var att påsken och påsklovet stundade när mitt arbete med uppsatsen precis tagit fart. Jag försökte vid ett flertal tillfällen ringa skolorna för att nå rektorerna, men då jag inte fick något svar skickade jag istället mail vilket endast gav mycket ringa respons och då av negativ karaktär. Detta ledde till att jag fortsatte mitt kontaktskapande endast över telefon.

I Askim hade jag valt ut tre skolor som jag försökte nå. Efter många försök fick jag så småningom avslag från två, varför det endast återstod en möjlig skola i detta område men denna sista skola var mycket svår att nå och ingen personal verkade finnas tillgänglig under

rådande påsklov. Även i Bergsjön möttes jag av negativ respons på två av tre skolor och även där var den tredje och sista skolan svår att få kontakt med. Med tanke på att tiden började rinna iväg kontaktade jag en skola i stadsdelen Backa som jag valt ut som reserv för Bergsjön. Rektorn där ställde sig positivt till studien, men med det uttryckliga förbehållet att jag endast fick genomföra studien utanför skoltid. Jag fick ett telefonnummer till en skolvård jag skulle kontakta efter lovet.

Eftersom jag inte hade möjlighet att vänta till dess jag fick tag på skolan i Askim började jag undersöka andra områden och tog kontakt med skolor i stadsdelarna Linnéstaden och Örgryte. Även i Örgryte tackade rektorerna vid samtliga tre tillfrågade skolor nej till att medverka i min undersökning. I Linnéstaden kontaktades två skolor av vilka en gav mig tillträde. Jag fick genom rektorn telefonnumret till klassföreståndaren för en av niondeklasserna som jag skulle kontakta direkt efter påsklovet. Även i Bergsjön fick jag så småningom tag på rektorn på den tredje och sista skolan, och han gav mig tillstånd att genomföra intervjuerna utanför skoltid. Dock blev jag även i detta fall hänvisad vidare, i detta fall till en ungdomssekreterare på skolan som skulle hjälpa mig.

Efter påsklovets slut fick jag tag på såväl ungdomssekreteraren som klassföreståndaren. Ungdomssekreteraren ansåg att det skulle vara svårt för mig att genomföra mina intervjuer på skolan efter skoltid, och hänvisade mig istället till fritidsgårdarna i Bergsjön. I kontakt med dem fick jag tillgång till en lokal på Bergsjögården, men vi var överens om att jag borde boka tid med ungdomarna utan personalens medverkan. Vid ytterligare kontakt med ungdomssekreteraren på skolan i Bergsjön fick jag tillträde till skolan under en gemensam rast för alla niondeklassare. Jag fick då möjlighet att intressera och rekrytera intervjupersoner till min studie, och jag kunde så småningom genomföra mina intervjuer på fritidsgården. På grundskolan i Linnéstaden, belägen i Masthugget, var klassföreståndaren mycket tillmötesgående och jag fick såväl informera och rekrytera som genomföra intervjuerna under skoltid.

Min slutsats av mina ansträngningar är att denna form av trestegsaccess – rektor, lärare/ungdomssekreterare, elever – för att få tillträde till skolorna och genomföra intervjuerna, under eller efter skoltid, är en mycket tidskrävande process där utgången i högsta grad är osäker.

Inför mina träffar med ungdomarna hade jag utformat ett informationsblad med information om min studie samt vilka etiska forskningsprinciperna som var styrande etc. (bilaga 1). Jag var som framgår av informationsbladet tydlig med att deltagandet i studien var helt frivilligt och att de hade möjlighet att när som helst avbryta sitt deltagande i under-

sökningen. Det framgick även att ungdomarna som valde att delta i fokusgruppsintervjuerna skulle få vardera två biobiljetter och att de som ställde upp på en enskild intervju skulle få ytterligare en biobiljett. Denna form av kompensation valdes som ett lockbete för att fånga ungdomarnas intresse samt för att visa min uppskattning för att de deltagit. Även andra forskare använder sig ofta av en mindre gåva, exempelvis ekonomisk ersättning eller som i ett av fallen en prenumeration på en vetenskaplig tidskrift till deltagande socialarbetare (Busch-Geertsema 2005; Johansson & Stenius [red.] 2009; Storbjörk 2006). Johansson och Stenius (2009) samt Lundgren och Magnusson (2009) använde sig av just biobiljetter, i de senares fall till ungdomar precis som i min studie. De gav två biobiljetter till varje ungdom som medverkade under ungefär en timmes tid. McKeganey (2001) har i tidskriften *Addiction* diskuterat huruvida det är rätt eller inte att ge en gåva till dem som deltar i forskningsstudier. Han anser att detta bör avvägas från fall till fall men att det kan ses som positivt och inte skall föraktas vilket varit fallet tidigare då vissa forskare har ansett att detta kan innebära att intervjupersoner endast deltar på grund av den utlovade ersättningen. Istället anser han detta vara ett bra sätt att visa sin uppskattning och för att motivera intervjupersoner att delta i forskningsprojekt av olika slag.

Innan första intervjutillfället utformade jag en intervjuguide bestående av detaljerande teman som jag skulle använda mig av i fokusgruppsintervjuerna (bilaga 2). Dessa var i stort sett desamma för ungdomarna i båda skolorna och identiska mellan fokusgrupperna vid respektive skola. Under intervjuerna höll jag mig dock inte strikt till denna mall utan försökte vara flexibel och följa intervjupersonernas resonemang och aktivt ställa följdfrågor. Jag använde mig även av visuell elicitering, vilket innebär att man använder bilder eller texter för att underlätta samtalet (Aspers 2007, s. 146). Min visuella elicitering bestod av tidningsrubriker vid fokusgruppsintervjuerna i Bergsjön. Detta förenklade och förstärkte en diskussion kring hur medier framställer stadsdelen och dess ungdomar, vilket ledde fram till vad ungdomarna tänker när de läser dessa artiklar och hur de själva ser på situationen. Fokusgruppsintervjuerna tog mellan 35 och 60 minuter.

Efter fokusgruppsintervjuerna accepterade en person från varje grupp att ställa upp för en enskild intervju, vilken bokades in några dagar längre fram. Även inför dessa intervjuer utformade jag en intervjuguide, denna gång en för vardera intervjutillfälle. Dessa intervjuer tog omkring 30 minuter att genomföra.

Samtliga intervjuer spelades in på diktafon. Innan diktafonen sattes på redogjorde jag åter för min studie och talade om att intervjun skulle spelas in, vilket också framgick av

informationsbladet som tidigare hade delats ut. Ingen av intervjupersonerna motsatte sig detta förfarande.

4.4 Bearbetning och analys

Efter det att samtliga intervjuer genomförts transkriberade jag dem ordagrant och i sin helhet. Utgångspunkten bör alltid vara att det som anses relevant transkriberas medan sådant som inte anses vara av vikt inte behöver skrivas ut (Aspers 2007, s.149). Med utgångspunkt i detta har jag inte skrivit ut tonlägen, pausers längd etc. Att transkribera intervjuerna kan ses som en start på analysarbetet. Jag har efter transkriberingen noggrant läst igenom samtliga intervjuer och sedan kodat intervjuerna utifrån intressanta begrepp och diskussioner. Jag har undersökt om dessa kodade diskussioner, ställningstaganden och åsikter återkommer hos de andra intervjupersonerna eller i tidigare forskning samt om det råder olika åsikter. Slutligen har jag analyserat dessa med hjälp av min teoriram för att ge en förståelse för det som framkommit under intervjuerna.

4.5 Metodens tillförlitlighet och validitet

Det är viktigt att föra en diskussion kring studiens tillförlitlighet, speciellt när det handlar om kvalitativ metod och empirin huvudsakligen består av intervjuer. Jag är medveten om att det alltid sker ett samspel mellan de som blir intervjuade och den som intervjuar och att detta påverkar resultatet samt att man som forskare alltid har en viss förförståelse (May 2001, s. 155). Jag har dock i den mån det varit möjligt försökt hålla mig så neutral som möjligt, bortsett från min egen förförståelse och inte lagt in egna värderingar i det som sagts och det jag observerat. Jag har även redan från början varit medveten om att det inte går att finna någon objektiv "sanning" genom intervjuerna, men det är å andra sidan inte heller något som jag har eftersträvat att komma fram till. Istället har jag avsett att studera just ungdomarnas subjektiva upplevelser. Eftersom studien är begränsad i tid och omfattning anser jag mig inte kunna redovisa några allmängiltiga resultat. Jag anser trots detta förbehåll att det kan vara av intresse att genomföra en studie som denna för att få *en* bild av ungdomars erfarenheter, upplevelser och kollektiva identitetsskapande.

Samtalsintervjuerna bedömer jag har en hög tillförlitlighet med tanke på att jag spelat in samtliga intervjuer och därefter ordagrant transkriberat dem. Resultatet skulle bli det motsatta om jag endast hade fört anteckningar vid intervjutillfällena (May 2001, s. 168). Studien har även hög tillförlitlighet genom att jag i fokusgrupperna haft åtskilda kill- och tjejgrupper för

att säkerställa att deltagarna skulle känna sig bekväma att uttala sig inför varandra. Ett annat mått på studiens tillförlitlighet är att jag i resultat- och analysdelen illustrerar med citat från olika intervjuutsagor, vilket gör att läsaren i viss mån kan skapa sig en egen bild av om mina slutsatser bygger på relevanta utsagor.

Jag avsåg att undersöka ungdomars kollektiva identitetskapande i olika stadsdelar belägna i innerstaden och i förorten. Syftet var att se på vilket sätt ungdomar skapar sin kollektiva identitet samt om denna skiljer sig åt mellan stadsdelarna. Dessutom skulle jag undersöka vad som kan ligga till grund för dessa skillnader. Jag anser mig ha undersökt det jag avsåg att göra. Intervjutillfällena var dock få och relativt korta och jag har i flera fall, under analysens gång, sett tendenser till samband som jag inte haft möjlighet att arbeta vidare med tillsammans med ungdomarna. Studien hade varit mer givande och gett ett säkrare resultat om den varit något större, vilket inte gavs möjlighet inom ramen för detta begränsade nedslag.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Jag har valt att genomföra studien på ungdomar över 15 år då det enligt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer framgår att personer över 15 år på egen hand kan ge sitt samtycke (Vetenskapsrådet 1990, s. 9). För att skydda ungdomarna som deltagit har alla namn anonymiserats, istället används bokstavs- och sifferkombinationer där Bt står för ”Bergsjön tjejer”, Bk ”Bergsjön killar”, St ”staden (Linnéstaden/Majorna) tjejer” samt Sk ”staden killar”. Jag har även valt att inte skriva ut skolornas namn och de namn som nämns är fiktiva. Alla som deltagit i studien har gjort detta helt på frivillig basis. Intervjupersonerna har även informerats om att de när som helst kan avbryta intervjun och studien samt att inga obehöriga skall kunna ta del av vare sig inspelningen eller den transkriberade intervjun (Vetenskapsrådet 1990, s. 10). Jag har även, enligt samma forskningsetiska principer, tydligt förklarat vem jag är, varifrån jag kommer samt studiens syfte. Denna information har de fått såväl skriftligt som muntligt, eftersom ungdomens samtycke gäller först sedan de mottagit information om forskningen (Vetenskapsrådet 1990, s. 7; 2010).

Jag har, speciellt med tanke på att studien inriktar sig på ungdomar, ansträngt mig för att inte ställa några alltför känsliga frågor som kan väcka traumatiska minnen, framstå som kränkande eller stämplande. Jag ser inte att mina intervjufrågor på något sätt verkat stigmatiserande även om jag inser att min färdiga studie kan spå på den territoriella stigmatisering som råder med tanke på att jag, i viss mån, kategoriserar förortsungdomarna som en kategori i förhållande till de ungdomar som bor i innerstaden.

5. De tre stadsdelarna i korthet

5.1 Vissa statistiska nyckeltal

Jag har genomfört min studie på två olika grundskolor, belägna i Bergsjön respektive i Masthugget, Linnéstaden. De ungdomar som jag träffade i Bergsjön var alla bosatta i denna stadsdel. I Linnéstaden var de fördelade mellan Majorna och Linnéstaden, varför jag redovisar statistik från dessa två stadsdelar. Det fanns även två ungdomar som deltog i intervjuerna som bodde i Centrumstadsdelen, vid ”gränsen” till Linnéstaden. Jag kommer dock inte redovisa någon statistik från den senare stadsdelen. Läsaren kan emellertid utgå från att de statistiska nyckeltalen för Centrumstadsdelen ligger betydligt närmare Majorna och Linnéstaden än motsvarande för Bergsjön.

Tabell 1. Jämförande statistiska nyckeltal mellan stadsdelarna Linnéstaden, Majorna och Bergsjön för 2008 (om inget annat anges).

	<u>Linnéstaden</u>	<u>Majorna</u>	<u>Bergsjön</u>
Folkmängd (antal invånare)	31 328	29 650	15 416
Totalt personer med utländsk bakgrund (%)	16,7	15,7	73,4
därav: utrikes födda ¹ (%)	13,1	12,1	55,7
därav: födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands (%)	3,6	3,6	17,7
Medelinkomst för invånare över 16 år (kr)	253 100	213 600	124 800
Socialbidragstagare (= alla i hushållet)	2,4	4,1	25,8
Förvärvsintensitet (över 16 år, år 2007) (%)	67,0	65,6	39,3
Arbetsökande, öppet arbetslösa (%)	2,5	3,2	6,8
Ohälsotal (%)	24,2	31,1	49,8
Eftergymnasial utbildning (%)	62,5	56,0	22,1
Eftergymnasial utbildning (≥ 3 år) (%)	46,1	39,9	12,1
Antal mottagna flyktingar (antal)	≤ 5	6	235
Anmälda brott per 1 000 inv.	177	126	151
Ungdomsbrottslighet, gripna för brott 13-18 år (%) (av samtliga i åldersklassen inom stadsdelen)	2,0	3,0	6,1

¹ De fem vanligaste utrikes födelseländerna och antal invånare:

Linnéstaden: Iran 531, Finland 298, Norge 197, Tyskland 193, Polen 190.

Majorna: Iran 471, Finland 334, Norge 157, Polen 147, Tyskland 133.

Bergsjön: Irak 1 727, Bosnien 918, Somalia 742, Jugoslavien 593, Iran 425.

Källa: Göteborgs stadskansli, *Statistisk Årsbok Göteborg 2010*.

I Bergsjön dominerar invånarna av personer med utländsk bakgrund, medan de i de andra två stadsdelarna utgör en minoritet. Dessa invånares ursprung varierar också mellan de olika stadsdelarna där Iran samt närliggande länder till Sverige dominerar i Majorna och Linnéstaden medan sammansättningen är en annan i Bergsjön. Bergsjön är en liten stadsdel och har endast omkring hälften så många invånare som vardera Linnéstaden och Majorna. Trots detta

har de omkring tvåhundra fler mottagna flyktingar än de andra stadsdelarna år 2008. Eventuellt kan denna höga andel av personer med utländsk bakgrund och därmed språksvårigheter ligga till grund för den låga medelinkomsten i stadsdelen. Även utbildningsnivån är lägre och socialbidragstagandet högre i denna stadsdel. Antalet anmälda brott per 1000 invånare är högst i Linnéstaden, men de intervjuade ungdomarna i Linnéstaden pekar dock snarast på att stadsdelen är en trygg stadsdel med relativt låg kriminalitet. De kan här syfta på ungdomsbrottsligheten som är lägst i Linnéstaden av de tre stadsdelarna. Likaså framgår av tabell 1 ovan att Majorna har en något högre andel ungdomsbrottslighet, vilket kan ha att göra med de kriminella gäng som ungdomarna hävdar att det finns i stadsdelen. Bergsjön har högst andel ungdomsbrottslighet och ungdomarna från såväl centrum som Linnéstaden och Majorna tar upp att många från andra stadsdelar, exempelvis Bergsjön, åker in till centrum och där begår brott, vilket kan ha inverkan på Linnéstadens höga antal brott.

5.2 Bergsjön

Bergsjön är en av Göteborgs mindre stadsdelar, belägen omkring åtta kilometer nordost om stadens centrum. Stadsdelen är ett av många miljonprojektprogram i landet som växte fram under 1960-1970-talen, och ligger som ändstation för två av Göteborgs spårvagnslinjer. I denna svenskglea stadsdel bor människor med omkring 140 nationaliteter (Stadsbyggnadskontoret 2008a). Stadsdelen är såväl socioekonomiskt- som etniskt segregerad vilket går att utläsa av tabell 1 ovan.

I de delar av stadsdelen som domineras av bostäder är det i stort sett bilfritt, parkeringsplatser finns istället i utkanten av de olika bostadsområdena. Detta förhållande, i förening med Bergsjöns kuperade miljö, gör det svårt för äldre och funktionshindrade att ta sig fram. Spårvagns- och busshållplatserna ligger dessutom nere i dalen medan flertalet bostäder är belägna på högre höjder. Bostäderna består främst av hyreslägenheter i flerfamiljshus, men även radhus och villor förekommer (Stadsbyggnadskontoret 2008a). Av lägenheterna är största delen hyresrätter, såväl kommunalt som privat ägda (SÅG 2010, tabell 16.31). Det bor många stora familjer i Bergsjön och trångboddhet är ett faktum. Även då det inte finns någon generell bostadsbrist motsvarar storleken på lägenhetsbeståndet inte den nuvarande befolkningens eller bostadssökandens behov. Lägenheterna, anpassade till 1960- och 70-talens familjestorlek, är för små för många av familjerna i området, samtidigt som det råder en brist på små lägenheter till ensamhushåll (Stadsbyggnadskontoret 2008a). Bergsjön har fler barn och unga (0–25 år) än genomsnittet för Göteborg (SÅG 2010, tabell 16.08). Det finns

inte många arbetsplatser i stadsdelen och de flesta av dem bemannas av personer från andra delar av staden (ibid., tabell 16.53).

Under intervjuerna med ungdomarna framkom något skilda meningar om de olika delarna i Bergsjön, men de flesta ansåg att det är stora skillnader mellan områdena. Diskussionen kring de olika områdena fördes i såväl gruppintervjuer som enskilda samtalsintervjuer. Bk2, en av de intervjuade killarna, pekar på skillnaderna mellan de olika bostadsområdena i Bergsjön:

Bk2: Ja, exakt. Typ Rymdtorget, ah, massa somalier, det är bara skrik där vi går därifrån. Komet, ja, det är för mycke folk där vi går därifrån. Teleskop, gangsters är där, vi går därifrån. Galileis, ja, det är också gangsters vi borde gå därifrån. Det finns inget ställe där det inte är problem, typ.

Nej, och ändå trivs ni!?

Bk2: Ja, jag älskar Bergsjön!

Ungdomarna tar i flera sammanhang upp problem som de menar finns i Bergsjön, men anser ändå unisont att de trivs mycket bra i stadsdelen. Det bästa enligt dem är kulturen och alla människor som finns i Bergsjön samt att det alltid är liv och rörelse. Det finns alltid något att göra och de tycker att de vuxna, till exempel skol- och fritidsgårdspersonal verkligen tror på ungdomarna och deras framtid. Det finns ett rikt föreningsliv i stadsdelen (Stadsbyggnadskontoret 2008a), vilket ungdomarna ser som mycket positivt. Det finns även flera natur- och fritidsområden i anslutning till stadsdelen (Stadsbyggnadskontoret 2008a).

Trots att alla intervjuade ungdomar anser att de trivs mycket bra i området är de osäkra på om de vill bo kvar i Bergsjön ”för alltid”. Anledningen till detta är att de till viss del känner sig diskriminerade ute i samhället på grund av att de är bosatta i Bergsjön. En annan anledning är att de inte vill att deras barn skall växa upp bland Bergsjöns kriminalitet, även om de inte själva anser sig ha ”tagit skada” av den. Som framgår av tabell 1 är dock antalet anmälda brott i Bergsjön färre än i till exempel Linnéstaden medan ungdomsbrottsligheten är procentuellt högre. Eventuellt är det den senare typen av brottslighet som ungdomarna syftar på och som de upplever i Bergsjön.

5.3 Majorna

Majorna är en stadsdel belägen omkring tre kilometer från Göteborgs centrumkärna, och just närheten till centrum är något många av de intervjuade ungdomarna värdesätter. Majorna har flera grönområden och gränsar dessutom till Slottsskogen vilket under intervjuerna visar sig

vara en populär plats att besöka. Till skillnad från Bergsjön, som nästan enbart består av bostäder, finns i Majorna såväl bostäder som affärer och annan service (Stadsbyggnadskontoret 2008b). De intervjuade ungdomarna känner inte till några i sin stadsdel som är trångbodda eller delar rum med någon, trots att en stor andel lägenheter är relativt små och att de flesta består av mellan ett och tre rum och kök (SÅG 2010, tabell 16.29).

Stadsdelen har ett rikt kulturliv och ses ofta som en egen stad mitt i storstaden med allt nödvändigt inom stadsdelsgränsen. Stadsdelen var förr främst känd för sina verksamheter längs med vattnet, men har sedan 1970-talet successivt växt och utvecklats till det område som det är i dag. Dess karaktär som en kvartersstad har successivt förändrats och utvecklats alltsedan 1980-talet. Majorna är ofta känt för sin lokala identitet och samhörighet, framväxt från tidig arbetarklass där såväl arbetsplats som släkt och vänner fanns inom stadsdelen. Än idag, liksom förr, är Majorna förknippat med Älvstranden, hav och hamn. Närheten till centrumkärnan gör att många majbor cyklar och går, men även kollektivtrafiken är mycket väl utvecklad tack vare stadsdelens läge.

Medelinkomsten i Majorna är något lägre än i flera andra närliggande stadsdelar medan utbildningsnivån är hög liksom andelen unga boende. I Majorna bor höginkomsttagare och arbetslösa med sociala problem sida vid sida. Längs Karl-Johangatan och Chapmans torg ligger butiker och detta område bildar ett sorts lokalt centrum för stadsdelen (Stadsbyggnadskontoret 2008b). Enligt ungdomarna som jag har intervjuat är detta dock ett område där människor med sociala problem bor och uppehåller sig. Enligt ungdomarna finns det en del kriminella gäng i Majorna vilka ofta återfinns i Majornas centrum, kring Karl-Johan. De tycker dock att de inte störs av denna grupp människor, och de tror inte heller att Majorna har mer kriminalitet än någon annan stadsdel. Själva trivs de boende ungdomarna mycket bra i Majorna.

5.4 Linnéstaden

Linnéstaden ligger i direkt anslutning till stadens centrum, något som de intervjuade ungdomarna lyfter fram som något mycket positivt. De menar att just detta är det bästa med stadsdelen som består av flera bostadsområden, var och ett med sin egen karaktär. Haga är en klassisk kvartersstad precis som Majorna, här finns även en hel del små caféer, butiker och andra verksamheter. Det är mycket populärt för turister och Göteborgs besökare att strosa fram längs Hagas gator. Ännu ett populärt turistmål är Slottsskogen som även många Göteborgare besöker för en utflykt eller picknick, liksom Änggårdsberget och Botaniska

trädgården. Masthugget, Annedal och Stigberget däremot domineras till största del av bostäder, och i dessa bostadsområden från 1960- och 1970-talen finns gott om lekplatser och gårdarna är oftast bilfria (Stadsbyggnadskontoret 2008c). Denna bilfrihet, lugna oas och vackra gårdar är något som poängteras som något mycket positivt under intervjuerna. De ungdomar som är bosatta i Masthugget trivs mycket bra i detta område, men anser att det kanske är mer avsett och anpassat för barnfamiljer.

Linnéstaden består nästan uteslutande av flerbostadshus med undantag av Änggårdsberget där drygt hälften av hus typerna är småhus. Bostadsrätterna dominerar i stadsdelen även om det finns en hel del hyresrätter kvar, framför allt i Haga där denna upplåtelseform är betydligt vanligare än bostadsrätter. Lägenheterna i stadsdelen är förhållandevis små (Stadsbyggnadskontoret 2008c). Trots detta är det bara en av intervjuade ungdomarna från området som anser sig bo trångt tillsammans sin familj; hon har själv ett eget rum medan hennes småsyster får dela. Denna intervju person, i likhet med övriga ungdomar, menar dock att de inte kände till någon annan som bor trångt eller delade rum.

Befolkningen i Linnéstaden ökar stadigt och stadsdelen är en av de största i Göteborg. Trots detta sker det en relativt stor in- och utflyttning där det främst är barnfamiljer som lämnar stadsdelen, medan unga vuxna är en växande grupp som flyttar in. Linnéstaden har, med detta som bakgrund något färre barn och äldre än övriga stadsdelar i Göteborg (SÅG 2010, tabell 16.08). Stadsdelen innehåller även ett mycket stort arbetsområde med bland annat Sahlgrenska sjukhuset samt närliggande institutioner på Medicinarberget.

Då stadsdelen ligger intill centrum är den tungt trafikerad med såväl kollektivtrafik som biltrafik. Många är på väg mot centrum och använder då Linnéstaden som en genomfartsled. Även färjeterminalen vid Masthuggskajen drar mycket trafik.

6. Resultat och analys

6.1 Att bo i förorten

6.1.1 Att känna tillhörighet till en stadsdel och dess invånare

Ungdomarna från Bergsjön hävdar i intervjuerna – såväl i fokusgrupperna som i enskilda samtalsintervjuer – att de känner en stark tillhörighet till stadsdelen, att de hör ihop. Generellt ser de en tillhörighet till invandrarna men de anser även att de invandrare som bor inne i centrala Göteborg eller i andra svensktäta områden ses som svenskar. Det är ”vi blattarna, vi hör ihop”, som en av tjejerna uttrycker sig i fokusgruppen. Likaså ser de deras svenska kompisar i Bergsjön till viss del som invandrare. De anser att det handlar mer om hur man är än varifrån man kommer, att vara invandrare, eller blatte som de själva säger, bygger på en viss mentalitet. Även Rojas (2001), Lalander (2009) och Sernhede (2002) tar upp att det inte spelade någon roll ifall ungdomarna kommer från helt olika länder. Ungdomarna känner ändå en samhörighet till varandra, de kan förstå varandra på ett annat sätt (Sernhede 2002). Ingen av ungdomarna känner sig som helt svensk och alla menade att de aldrig kommer att bli svenskar. Ungdomarna i Rojas studie håller med om att även svenskar kan ses som invandrare, det beror på hur man beter sig och tänker, inte på varifrån man kommer (Rojas 2001). Så här uttrycker sig tre av tjejerna under fokusgruppsintervjun:

Bt1: Alltså typ svenskar, dom är blattar. Jag ser typ Stefan och Anna.

Bt2: Ja, jag ser inte dom som svenskar!

Bt3: Nej

Bt2: Alltså, dom är som oss.

Bt1: Dom ändrar typ, dom är invandrare. Dom är mer som oss.

Man kan se denna sekvens som att invandrarna är det som Goffman (2007 [1959]) benämner ett ”team”. De framträder tillsammans och har specifika roller som passar in för det framträdande de skall genomföra (ibid.). Det kan alltså ses som ett framträdande att vara på det sätt som ungdomarna anser att invandrare ”är”, även svenskar kan vara med i detta team genom att agera på liknande sätt. Dock har teamet fått namnet invandrare eller blattar, eftersom dessa är de ursprungliga medlemmarna. Det kan också vara så att dessa svenska ungdomar, i andra situationer, ingår i ett team där de är svenskar. De uppträder då på ett helt annorlunda sätt och har en annan roll och funktion i teamets framträdande. På samma sätt kan

ungdomar med utländsk bakgrund tillhöra ”svenskarna”, vilket enligt ungdomarna ibland kan ses med ett visst förakt, att det är dåligt att vilja vara svensk och ”spela över” som tjejerna i Bergsjön uttrycker det. Även Andersson (2003) fann i sin studie att det ibland sågs ner på dem som ”försökte vara svenskar”. Detta kan leda till att vissa ungdomar tvingas spela ”blatte” när de befinner sig i bakre regionen i Bergsjön, eftersom de levt sig in så mycket i sin roll som svensk men ändå inte vill beaktas med förakt från sina vänner i förorten.

Killarna och tjejerna i Bergsjön trivs mycket bra och vill inte flytta från sin stadsdel. De känner sig på många sätt tryggare där än inne i centrum. Denna aspekt, att känna sig tryggare i förorten, är något som även Ålund (1997) och Andersson (2003) hävdar är vanligt förekommande. Följande citat är hämtat från fokusgruppsintervjun med tjejer i Bergsjön utifrån en diskussion om känslan av att inte helt känna tillhörighet till någon viss nationalitet:

Kan det vara jobbigt att man aldrig känner sig helt hemma då?

Bt3: Här, här i Bergsjön känner jag mig hemma. Jag har allting här.

Att ungdomarna känner sig ”hemma” i förorten beror troligen till stor del på att de känner sig trygga och att de kan koppla av och vara sig själva. Bergsjön för dem är deras bakre region där de kan släppa fasaden och koppla av, i alla fall så länge publiken – dvs. personer från andra delen av staden – inte är i närheten (Goffman 2007 [1959]). Även Sernhede (2009) talar om förorten som ett ”befriat område”, en plats där ungdomarna för en stund slipper möta den verklighet där de betraktas som ”andra klassens medborgare”.

Ungdomarna från Bergsjön berättar att de flesta av deras vänner bor i stadsdelen och att de främst uppehåller sig där på sin fritid. Det är framför allt när de skall shoppa eller fika eller träffa vänner från andra förorter som de åker in till stadens centrum. Två av killarna spelar dock fotboll i ett svensktätt område, en längre bit från Bergsjön. Dessa killar tycker även att de till stor del känner sig som svenskar, kanske på grund av att de är med i fotbollslaget i det svensktäta området. De har två viktiga roller som upptar mycket av deras tid, ”killen från Bergsjön” och ”killen i fotbollslaget”. Tjejerna däremot, som inte kan se sig själva som svenskar, spelar fotboll i närliggande Kortedala, basket i Bergsjön samt dansar folkdans i Bergsjön på sin fritid. Detta gör att de till stor del endast har *en* roll (Goffman 2007 [1959]) som är förknippad med området, rollen som tjejen från Bergsjön. De har sedan, naturligtvis, flera olika roller i Bergsjön men ingen som stärker deras känsla av tillhörighet till det svenska samhället.

Samtliga ungdomar i Bergsjön tycker att alla invandrare i stadsdelen är med i samma team, att de håller ihop, men under intervjuerna framkommer att somalier ses som lite mindre värda:

Bt4: Och ibland, alltså dom kan, dom är jätte. Dom slåss och dom, till och med vuxna. Dom betar sig som småbarn. Istället för att prata, dom hämtar knivar och sånt. Dom vill döda varandra.

Bt2: Ahh, som Mohammeds mamma hon bá ”Jag vill inte bråka, jag vill bara prata” Alltså så inleder hon en mening!

Så, alltså, dom ser ni inte, dom är inte med i er ”invandrare och blattar” som ni ser som en tillhörighet?

Bt3: Nej, vi är lite finare.

Bt4, Bt2, Bt1: Ja.

[---]

Bt3: Ah, vi vet hur vi ska bete oss, men dom vet inte det för dom kom typ igår.

[---]

Bt2: Du, men det finns såna som har bott här typ jättelänge. Dom kan inte en enda mening svenska. Dom har bott här jättelänge.

Denna åtskillnad beroende på nationalitet uppmärksammas även i andra studier (Bunar 2001; Sernhede 2002; Sernhede 2007b; Uhnoo 2009). Ungdomarnas uttalanden kan tolkas som att somalierna inte uppfyller de hövlighetsnormer och de dekorum som teamet ”invandrare/blattar” har upprättat. Med hövlighetsnormer avser Goffman (2007 [1959]) det sätt som personen i fråga talar till publiken eller behandlar publiken under ett samtal. Dekorum eller anständighetsnormen avser hur personen uppför sig medan publiken är inom sådant avstånd att de kan höra eller se vederbörande (ibid., s. 98). Det är tydligt att ungdomarna anser att somalierna inte uppför sig på ett passande sätt och att de därför ger övriga ungdomar ett dåligt rykte. Därför anser de intervjuade ungdomarna i Bergsjön att de inte vill förknippas med samma grupp som somalierna. Samtidigt är de medvetna om att den territoriella stigmatiseringen inte särbehandlar vissa grupper, utan här dras alla över en kam och stadsdelen som avgränsat område stigmatiseras tillsammans med alla dess invånare (Wacquant 2007). På så sätt ingår ändå somalierna tillsammans med övriga i Bergsjön i deras gemensamma kamp mot resten av det svenska samhället.

6.1.2 Förorten i medier och folkmun – territoriell stigmatisering

Såväl Sjögren (2007) som Ålund (1997) pekar på att det lätt bildas en sorts rasism utan någon egentlig etnisk skillnad. Det blir ett ”vi” mot ”dom” på grund av ojämlika villkor och förutsättningar i samhället (Elias & Scotson 1999 [1965]). Det sker hela tiden förenklingar och

skapas stereotyper av andra kulturer än den svenska. Människor från världens alla hörn sätts ihop till en kategori och kallas invandrare, utlänningar eller flyktingar. Dessa ses sedan som en homogen grupp människor (Bunar 2001; Hammarén 2008; Ålund 1997; Sjögren 2007). Vi svenskar ser oss själva som det normala medan övriga framstår som avvikande (Sjögren 2007, Ålund 1997). Detta är något som jag observerat i intervjuerna i Linnéstaden/Majorna när ungdomarna talade om invandrarna som en grupp. Men detta gällde även, som framgår ovan, ungdomar i Bergsjön med s.k. utländsk bakgrund. Ungdomarna i både Linnéstaden/Majorna och Bergsjön gör emellertid en klar skillnad beroende på var någonstans invandrarna är bosatta. De är överens om att invandrare som bor i innerstaden inte på samma sätt stämplas som avvikare, att de ses mer som svenskar. Så här sade till exempel en av killarna i Bergsjön:

Men tänk om ni hade bott där [i innerstaden] då?

Bk1: Då hade vi vart svenskar

På samma sätt resonerade ungdomarna från Linnéstaden, med utrikes födda pappor respektive mammor, då de uttryckte att de garanterat hade varit på ett annat sätt om de hade bott i ett område där en stor andel av befolkningen kom från deras föräldrars hemland, att de då hade känt en större tillhörighet till detta land.

Ungdomarna i Bergsjön sluter sig till varandra, kanske med anledning av att de inte känner sig accepterade av övriga delar av samhället. Denna aspekt belyser även Sernhede (2007) och Rojas (2001) som vanligt förekommande. Ungdomarna anser nämligen att de blir sämre behandlade på grund av att de kommer från Bergsjön. Folk tar till exempel för givet att de är på ett visst sätt, dåliga i skolan, kriminella etc. vilket är ett led av den territoriella stigmatiseringen (Wacquant 2007).

Bt1: Min syster hon går i en skola där det finns många svenskar [...] och när dom frågade henne var hon bodde så sa hon Komet, Bergsjön och en av hennes lärare tog det som att det var dåligt att va invandrare och speciellt att förorten är dålig och sånt. Och han behandlade henne alltså konstigt till skillnad från dom andra.

Ungdomarna trivs, som tidigare framhållits, mycket bra i Bergsjön, men är osäkra på ifall de vill att deras kommande barn skall växa upp i stadsdelen på grund av dels den kriminalitet som de upplever finns i området och dels den diskriminering som de anser sig vara utsatta för. De blir utsatta för territoriell stigmatisering, eftersom hela stadsdelens befolkning stigmatiseras och kategoriseras i negativa termer. Denna stigmatisering mynnar ofta ut i att de boende försöker undanhålla eller dölja varifrån de kommer (Wacquant 2007). Denna strategi

kan ungdomarna ibland uppleva att de tillämpar för att slippa omgivningens kategoriseringar och förutfattade meningar.

Bk2: Ibland är det jobbigt alltså när man lär känna nya folk och det är man säger man är från Bergsjön så tar dom lite mer avstånd. Eller frågar ”Hur är det, är det värsta farligt? Ser ni folk som skjuter varandra varje dag?” och så. Det är det inte utan det är bara vanligt.

Ungdomarna i Bergsjön är emellertid samstämmigt överens om att de inte skäms över sin stadsdel. Wacquant (2007) belyser att de boende ofta skyller på andra i området för att undkomma så mycket av stigmatiseringen som möjligt. Så är det även i min studie då ungdomarna anser att områdets rykte och stigmatisering beror på de ”pundare” och kriminella gäng som bor i området. Enligt Wacquant (2007) leder ofta denna beskyllning till en sämre kollektiv identitet, vilket dock inte är fallet i Bergsjön. Snarare uppfattar jag det som att detta bidrar till en starkare kollektiv identitet mellan dem som inte hör hemma bland dessa ”pundare” eller gäng. Den resterande befolkningen går istället ihop för att rentvå stadsdelens dåliga rykte och för att visa att det även bor bra människor i Bergsjön. Detta kan liknas vid vad James Pasto skriver om i *Street of Fears: Drugs and Violence in Boston's North End* (kommande), där han tar upp hur drogmissbrukare med åtföljande kriminalitet förstör för stadsdelens rykte samt hur därför andra gäng i området vill få bort dessa missbrukare. Detta resonemang kan även vara en anledning till att ungdomarna uttrycker att det inte är farligt i Bergsjön så länge man inte ingår i något gäng eller är pundare.

Bt2: Allt som händer i Bergsjön det är mest i gäng.
[---]

Bt4: Alltså, till och med gäng är såhär, dom kan säga hej, dom är snälla alltså fast gör du inte dom nånting så gör dom ingenting till dej.

Bt1: Alltså du kan bo här i månader utan att någonting händer, som ett år, flera år utan att någonting händer med dej. Det är bara att det som händer med dom personerna dom har redan problem innan.

Ungdomarna från Bergsjön anser att medier förstorar allt som sker i deras stadsdel och att liknande händelser från andra stadsdelar tonas ner. De uttrycker det som att de tror att medier och allmänheten vill stämpla Bergsjön på ett visst sätt, implicit i negativa termer. Killarna från Bergsjön tyckte att det låg till på följande sätt.

Bk1: För att få pengar så måste dom skriva en rubrik. Eller hur?

Bk3: Ja

Bk2: Ja, det är klart. Dom vill ha nåt att skriva om förorten.

Denna bild som ungdomarna har förstärks av statistiken enligt tabell 1 ovan som visar att brottsligheten är större i Linnéstaden än Bergsjön, vilket inte uppmärksammas på samma sätt i medier. Likaså kan här kopplas till de kriminella gäng ungdomarna från Majorna hävdar existerar i stadsdelen, vilka de inte tror att andra i staden känner till och därför inte känner sig stämplade på grund av detta. Även tjejerna anser att nyheterna förstoras upp då någonting hänt i just Bergsjön:

Bt1: Alltså det är ju, om nånting händer på centralstationen här i stan då. Det var nånting men dom gjorde inte så stort, inte stort. Alltså, om det skulle hänt nånting här skulle dom gjort det jättestort, fastän det inte var det. Förstår du? För det blir stort, dom lägger stort när det är här. Alltså, i fina ställen och så så gör dom inte så stort.

[---]

Bt2: Det känns som, som dom valt Bergsjön som det ställe som man kan stämpla på.

Även Ålund (1997) och Roivainen (2004) lyfter fram att massmedier inte automatiskt rapporterar om de största nyheterna. Istället görs en sammansättning efter de bilder och den sociala konstruktion som de vill visa upp, medierna bestämmer på vilket sätt vi skall tolka nyheterna. På så sätt återskapar massmedia en social konstruktion i samhället (Ålund 1997, s. 35), vilket i sin tur leder till territoriell stigmatisering och att alla invånarna i stadsdelen blir dömda på förhand (Wacquant 2007). En av killarna i Bergsjön uttrycker sig på följande sätt på frågan om han känner sig mest ”dömd” på grund av sitt etniska ursprung eller för att han är bosatt i Bergsjön:

Bk2: Mer att vi bor i Bergsjön, tror jag. För det har vart massa om Bergsjön i media. Bergsjön: skottlossning, Bergsjöns ungdomar bränner bilar och så vidare.

Ungdomarna i Bergsjön är inte ensamma om att ha åsikter kring hur medier framställer dem. Även flera forskare diskuterar denna fråga. Sernhede (2007) menar att massmedier varnar för ungdomsgängen i förorterna och invandrarungdomar lyfts fram på ett sätt som får befolkningen i allmänhet att tro att alla invandrare bosatta i förorten är kriminellt belastade.

Denna utbredda rädsla för kriminella gäng och föreställningen att alla ungdomar från förorterna är kriminella blir väldigt påtaglig under gruppintervjun med killarna. De är vana vid att bli förknippade med just dessa gäng. När de vistas utanför Bergsjön menar de att många i omgivningen ser på dem som kriminella på grund av den stadsdel de bor i. Jag fick tidigt under intervjun en känsla av att de var rädda att även jag hade dessa tankar om dem. Då jag

frågade dem i fall deras kompisgäng hade något speciellt kännetecken, blev de nästan förnärmade:

Bk3: Vi går med varandra hela tiden.

Ja. Men det är inte så att ni har nån speciell, kläder, pratar på ett speciellt sätt eller någon annan sorts symbol, som symboliserar er?

Alla: [skratt] Nej.

Bk1: Vi är inget sånt kriminellt gäng eller nåt!

Denna rädsla att förknippas med kriminella gäng återkom vid ett flertal tillfällen under intervjuens gång, bland annat när jag frågar om de skäms eller är stolta över att de kommer från Bergsjön och huruvida de vill dölja eller öppet visa att de är hemmahörande i Bergsjön. De berättar då att de inte är något kriminellt gäng och därför inte vill eller behöver visa att de kommer från den delen av staden, även om de inte heller skäms över Bergsjön. Under den enskilda intervjun med en kille i Bergsjön tar jag även då upp denna fråga till diskussion. Jag frågade honom om min känsla stämde av att de trodde att jag skulle förknippa dem med ett kriminellt gäng och varför de i så fall var rädda för detta. Han bekräftar att de faktiskt var rädda för att jag skulle ha denna uppfattning om dem, eftersom de har stött på den många gånger tidigare i helt andra situationer:

Bk2: Ja, men det är det som händer alltså. Bara för du är från Bergsjön så är du kriminell, du är langare, du tar droger, har vapen på dej och hit och dit.

Flera forskare tar upp att det främst är killarna i förorten som identifierar sig med bostadsområdet (Andersson 2003; Whyte 2010 [1943]; Sernhede 2002), men detta är något som inte stämmer överens med mitt eget empiriska material. Dock visar det sig är det främst är killarna som är rädda för att bli identifierade med kriminella gäng, vilket tjejerna ser som tråkigt och jobbigt för dem. De tycker inte själva att de blir stämplade på riktigt samma sätt vad det gäller kriminalitet, något som även Sernhede (2002) uppmärksammat i kontakten med ungdomar från förorten.

Ungdomarna hävdar att medier till stor del är upphov till den bild som allmänheten har av Bergsjön och att denna bild ständigt reproduceras, vilket även framkommer i Åsa Anderssons (2003) studie om tjejer i Göteborgs förorter.

6.1.3 Kampen mot "stan" och andra förorter – förortens dubbla roller

Ungdomarna uppger att de inte är inblandade i någon kriminalitet och att de endast tycker det är löjligt med denna gängbildning att de önskar att de hade försvunnit från Bergsjön:

Bk2: Ja, det är bara det att dom här stora gangstergrabbarna som man vill få bort härifrån.

Ungdomarna från Bergsjön påpekar att det i deras stadsdel finns en hel del gäng och att även andra som inte tillhör dessa kläms mellan två roller eller lojaliteter. Enligt Bergsjö-ungdomarna finns det många i förorterna som vill "spela coola och gangsters" och en kamp existerar mellan förorterna. En kille uttrycker sig på följande vis när jag frågade huruvida han anser att personer, såväl vuxna som ungdomar, från centrum har stereotypa bilder av de som bor i Bergsjön:

Bk2: Ja, inte bara så från stan utan från förorten också. Typ Angered är bättre än Biskop, Frölunda och hit och dit.

Så det känns som att dom som är inne i stan har en bild av Bergsjöborna?

Bk2: Ja, dom tänker ja, vi håller oss borta. Medans typ såna från förorten är mer kom vi ska se vem som är störst och hit och dit.

Så då är det mer som att man ska va lite mer "gangster" typ?

Bk2: Ja, det blir ju mer så att man hatar varandra och så.

Men vad är det man tävlar om mellan förorterna då? Vad ska man va?

Bk2: Jag vet inte vad dom tävlar om men jag tror dom tävlar om vem som är den farligaste förorten i Göteborg.

Och då är det häftigt att va den farligaste förorten?

Bk2: Ja, för dom, ja.

Medan från stan då. Att dom tycker att det är dåligt?

Bk2: Ja, exakt.

Så det känns som att det finns två olika

Bk2: Hat!

Det finns alltså en kamp som handlar om vem som är den "farligaste" förorten i Göteborg. Därför har Bergsjön, enligt de intervjuade ungdomarna, press på sig från andra förorter att

framstå som just farlig. Samtidigt anser de intervjuade ungdomarna att de boende i centrala Göteborg tycker att detta är negativa egenskaper som försämrar stadsdelens rykte. Därför tycker de att det finns många boende i Bergsjön som strävar efter att ge ett ordentligt och lagligt intryck av stadsdelen. De ungdomar som jag träffat anser att de tillhör den sistnämnda kategorin. Det finns dock säkert personer som genom att inta olika roller tillhör båda grupperna, både de som vill vinna kampen mot förorterna och de som vill vinna acceptans i Göteborg som helhet. Dessa personer ikläder sig dubbla roller, där det är viktigt att publiken inte blir densamma i de olika rollerna. Då det finns en avsevärd skillnad mellan dessa två roller och då de inte är förenliga med varandra, så hamnar den agerande i en rollkonflikt där han inte vet vilken roll han skall spela. Detta leder vanligen till att båda rollerna blir felaktigt framställda, eftersom han inte klarar att hålla fast vid någon av fasaderna (Goffman 2007 [1959]). Dessa gäng som vill vinna kampen mot förorterna liknas vid de Andersson (2002) benämner som ”de coola”. Enligt hans studie uppehåller sig dessa ungdomar till stor del utomhus i olika områden och inne i centrum vilket spår på den territoriella stigmatisering som redan råder då dessa gäng blir representanter för förorten (Andersson 2002). På liknande sätt kan personer som endast anser sig tillhöra ett av teamen ha s.k. hemlig konsumtion som de måste dölja (Goffman 2007 [1959]), det kan till exempel vara ifall en ungdom som säger sig vill rentvå Bergsjöns rykte genom att hålla sig till lagen och vara duktig i skolan fuskar för att få bra betyg.

Det kan även vara så att olika grannförorter tillsammans agerar utifrån det som Goffman (2007 [1959]) benämner ”kollegor” i kampen att bli accepterade som en anständig stadsdel. Detta innebär att de agerar inför samma publik med ungefär samma framträdande, men vid olika tidpunkter. Denna gemensamma strategi kan bli nödvändig när andra i staden betraktar de olika förorterna som identiskt lika. Ungdomarna i de båda förorterna får då, tillsammans, kämpa för att få förorterna accepterade (Goffman 2007 [1959]). Detta kan även medföra en ökad gemenskap dem emellan vilket även vissa av ungdomarna pekar på.

6.2 Att bo i ”stan”

6.2.1. Att känna tillhörighet till en stadsdel och dess invånare

Den starka tillhörighet som ungdomarna från Bergsjön känner till sin stadsdel är något som jag inte funnit i samma utsträckning hos ungdomarna som är bosatta i Majorna och Linnéstaden. Där råder visserligen något delade meningar, men de flesta av dem identifierar sig snarare med Göteborgs innerstad än just den stadsdel de är bosatta i.

Ungdomarna är överens om att de är stolta över sitt bostadsområde och sin stadsdel. De tror att många anser att det är fint att komma från deras stadsdelar, men de försöker undvika att "skryta" om just detta. Vi har även diskuterat kring viss gängkriminalitet i Majorna, vilket ungdomarna själva menade förekommer, men de tror inte att detta är något som är allmänt känt i staden utan endast någonting som de själva sett och uppmärksammat. En kille, boende i Majorna uttrycker sig på följande sätt om sin stadsdel:

Nu sa du att du säger att du kommer från Majorna och att du varken skäms för det eller

Sk1: Ja, det är neutralt så.

Tror du att du skulle känt på ett annat sätt om det fanns liksom rykte om kriminella gäng som hänger i Majorna?

Sk1: Det tror jag nog, ja. För om man presenterar sig själv så bildar det ju liksom fördomar för det har ju folk nästan alltid. Och tänker att han har säkert varit med eller är med i dom kriminella gängen.

När jag frågade samma kille om han tycker det är viktigt att definiera vilket område eller vilken stadsdel som han kommer från, så säger han:

Sk1: Nej, alltså om du kommer från Majorna och går i en skola i Linné då tror jag inte personen tar så illa upp, på det sättet tror jag inte att gränserna är så viktiga heller. Men samtidigt kan det vara annorlunda också och det kan ju vara så att vissa byggnader som man tror ligger i Majorna ligger på Masthugget och då kanske man rättar det, men ingen stor grej av det tror jag utan bara som vilket område som helst.

Så du tror inte att det är nåt jätteviktigt men att man rättar det ibland?

Sk1: Ja

Som om någon skulle säga till dej att du bor väl i Masthugget eller Linné eller nåt så skulle du säkert säga "nej, jag bor i Majorna", men det skulle inte vara så stor grej?

Sk1: Nej, precis. [...] Däremot tror jag att personer kanske skulle ta mer illa upp just eftersom på grund av fördomar om man råkar säga Bergsjön när det är Linné, centrum liksom. Men just mellan så här inne tror jag inte det, nej.

Citatet visar hur ungdomarna som är bosatta i Linnéstaden och Majorna inte lägger någon större vikt vid just den stadsdel de bor i. Detta hänger förmodligen samman med att deras stadsdel inte på något sätt är stigmatiserad, det existerar ingen territoriell stigmatisering på samma sätt som det gör i Bergsjön. Därför är ungdomarna inte heller på förhand stämplade att vara på ett visst sätt. En viss stämpel existerar dock på ungdomarna. Nämligen den som ung-

domarna i Bergsjön har och som de anser att de delar med andra ungdomar från förorten. De tycker att ungdomarna i svensktäta områden är stela, snobbiga och tråkiga, något som också berörs i bland annat Hammaréns och Ålunds studier (Hammarén 2008; Ålund 1997). Under tjejernas fokusgruppsintervju beskriver de bland annat ungdomarna så här:

Bt1:[...] noga om utseendet.

Bt2: Dom kanske sitter en timme, bara tittar så, sen kanske dom säger hej och så. Vi är mer öppna här.

Bt4: Om du kommer till ett svenskt område, det kanske inte är lika många ute.

Bt2:[...] nästan ingen gemenskap.

Dessa utsagor är dock inte av samma karaktär som de som ungdomarna från Bergsjön ofta får höra där de anklagas för bland annat kriminalitet. Ungdomarna från förorten har inte heller resurser för att dela med sig av sina åsikter på den offentliga arenan, till exempel genom massmedier, som invånarna i innerstaden när det gäller förorterna (Sernhede 2009). Eftersom de boende redan är klassade som outsiders är det inte heller någon som lägger samma vikt vid deras utsagor (Roivainen 2004). Det kan vara på grund av att Linnéstaden och Majorna inte har en negativ stämpel på sig som ungdomarna anser att det är tillräckligt att tala om att de kommer från centrala Göteborg. De behöver inte detaljerat gå in på vilket område de bor i, samtidigt har de ingenting emot att säga att de kommer från Linnéstaden eller Majorna, det är för dem inte negativt laddat.

De intervjuade ungdomarna i Majorna och Linnéstaden har flera olika fritidsintressen. Många utövar idrott av olika slag, medan några jobbar extra och är med i tjejgrupper. De flesta utövar dessa fritidsintressen i Göteborgs innerstad, men inte så sällan i en annan stadsdel än den de bor i. Likaså menar flera av dem att de spenderar en hel del tid i centrum för att bland annat fika och shoppa. Några uppehåller sig dock främst i sin egen stadsdel. Jag anser mig inte på detta småskaliga urval kunna uttala mig huruvida det råder en viss skillnad i identitetskapandet mellan de olika grupperna, dvs. de som har de flesta vännerna i sin stadsdel, är uppväxta där och utövar sina aktiviteter i detta område och de som endast bott ett par år i området och har många vänner och aktiviteter i andra delar av staden. Jag ser tendenser till detta i mitt empiriska material, då de som främst uppehåller sig i sin stadsdel tycks vara de som starkast identifierar sig med denna, men detta kan, med tanke på studiens storlek, lika gärna bero på andra omständigheter.

En tjej, bosatt i Linnéstaden, förklarar att hon skulle korrigeras folk om de sa att hon bor i till exempel Masthugget eller Majorna, eftersom hon tycker det känns lite finare med Linnéstaden. Dock uttrycker hon att hon känner lika stor tillhörighet till Göteborgs innerstad som till Linnéstaden i sig:

St1: Det kan vara så att folk säger ”jaha, bor du i Masthugget” och jag typ ”nej Linné”. Inget dumt så, men det känns faktiskt bättre att bo i Linné, men jag vet inte riktigt varför.

[---]

Du känner inte att det är jätteviktig del av dig att du bor i Linné liksom? Utan är det kanske snarare att du bor i centrala Göteborg?

St1: Ja. Det kan typ kännas som till många som bor utanför typ i Torslanda säger jag att jag bor i stan.

Jag uppfattar det som att denna tjej identifierar sig med innerstaden, men att hon ändå anser att hennes eget bostadsområde, dvs. Linnéstaden, är ett ”fint” område och därför väljer att referera till det när hon talar med personer som bättre känner till skillnaderna i de olika stadsdelarna. Även Andersson (2002) fann att många ungdomar som bodde centralt snarare identifierade sig med Göteborg i stort än just sin stadsdel. Det kan ses som att tjejen i min studie ikläder sig två olika roller (Goffman 2007 [1959]) – en när publiken består av personer utifrån, till exempel från Torslanda, då hon framstår som tjejen från ”innerstan”. När hon istället interagerar med personer som själva är boende i innerstaden är hon istället tjejen från Linnéstaden, sitt eget område. Att på detta sätt inta flera roller är vanligt förekommande och dessa tycks inte konkurrera med varandra, eftersom rollkaraktären förmodligen är nästintill identisk (Goffman 2007 [1959]). Rollerna är endast olika tydliga beträffande hennes boende – Linnéstaden tas till för att höja statusen något i ett läge när ”innerstan” inte är tillräckligt gångbart i en viss kontext.

6.2.2 Närheten till allt och deltagandet i olika team

Som framhållits ovan har ungdomarna i Majorna och Linnéstaden olika aktiviteter som de utövar, flertalet i andra stadsdelar än sin egen. De berättar också att de brukar vara en del i centrum och att de på sommaren spenderar mycket tid i Slottsskogen, på Liseberg eller vid någon sjö. Många av deras vänner kommer från deras skola, men skolans upptagningsområde är relativt stort och där går elever från större delen av innerstaden. Flera av ungdomarna umgås dessutom med kompisar från exempelvis fotbollslaget som är spridda över i stort sett hela Göteborg. Många av de ungdomar som jag träffat i samband med fokusgrupps-

intervjuerna har dessutom flyttat runt inom Göteborg och har därför kompisar på olika ställen i staden.

Denna närhet till allt och alla som ungdomarna känner att de har medför att de deltar i många olika team vilka inbördes är frikopplade från varandra (Goffman 2007 [1959]). Ungdomarna från Linnéstaden och Majorna tycker att de har flera olika umgängen och kontakter där långt ifrån alla känner varandra. Det kan vara stadsdelarnas geografiska placering i förhållande till Bergsjön, den senare belägen åtta kilometer från centrumkärnan, som gör att ungdomarna i Linnéstaden och Majorna har ett större och mer differentierat kontaktnät. Ungdomarna själva anser att just denna närhet till allt gör det möjligt för dem att skapa många olika kontakter. Likaså kan Bergsjöns territoriella stigmatisering spä på svårigheterna för Bergsjöns ungdomar att vidga sina kontaktnät och på så sätt bilda olika gruppstillhörigheter utanför den egna stadsdelen. Eftersom ungdomarna i Linnéstaden och Majorna har flera olika team känner de inte lika stark tillhörighet till just teamet bestående av Linnébor eller Majbor.

6.3 Att spela olika roller

6.3.1 Roller och team i vardagen

Alla intervjuade ungdomar är överens om att de har olika roller överallt, att de förändras beroende på vem de umgås med. En tjej i Bergsjön anser att hon alltid har olika roller:

Bt3: Jag är olika överallt. Alltså, i skolan har man en roll tycker jag, hemma har man en och typ utanför skolan.

De andra ungdomarna, såväl i Bergsjön som i Linnéstaden/Majorna fyllde på med fler situationer då de intar olika roller. De menar att de har en roll i skolan, en hemma, en på fotbollen, en med svenska vännerna, en med invandrarvännerna, en med lite äldre vänner osv. Ungdomarna boende i Linnéstaden och Majorna anser inte att de gör sig till i någon situation utan endast att det är olika delar av dem som framträder.

St2: Allt handlar nästan om vilka man umgås med!

Ungdomarna i Bergsjön däremot var inte helt överens. Vissa menar att de känner att de gör sig till när de umgås med svenskar eller åker in till centrum, medan andra anser att de endast anpassar sig och helt enkelt spelar en annan roll. De är dock överens om att de är mer

avslappnade i Bergsjön, där kan de vara sig själva. Ungdomarna tar bland annat upp att de byter sätt att prata då de åker in till centrum:

Bt2: Vi pratar två olika språk!

Bt3: Ah, "Bergsjönska" och "stanska".

Hur man talar ses som en viktig markör för identitetskapandet (Hammarén & Johansson 2009). Detta tros dock vara en ännu viktigare markör för killarna då tjejerna oftare byter språk eftersom de i många fall satsar mer på skolan etc. (Sernhede 2002). Att de byter sätt att prata när de åker in till innerstaden kan tolkas som att ungdomarna i Bergsjön är ett team – ett team som genomför ett framträdande där man som ungdom från en förort skall uppträda på ett "rätt" sätt, vara duktig i skolan etc. för att förbättra det dåliga rykte som de fått genom områdets territoriella stigmatisering. I detta fall kan man se stadens centrum eller andra samspel med svenskar som deras främre region, deras scen där de uppträder, medan Bergsjön är deras bakre region där de kan dra sig undan, koppla av och släppa på fasaden (Goffman 2007 [1959]).

Ungdomarna i Linnéstaden/Majorna menar att de inte gör sig till men att de som yngre kände att de spelade olika personer för att passa in i olika sammanhang.

St2: Men nu känner jag att man har ändå hittat, eller börjat hitta vem man är. Och då är jag samma men ändå lite olika liksom.

Kanske kan denna skillnad bero på att ungdomarna som är bosatta i Linnéstaden och Majorna känner att de är accepterade som de är, alltmedan ungdomarna från Bergsjön inte känner samma trygghet.

Som jag pekat på tidigare känner inte ungdomarna i Linnéstaden/Majorna samma tillhörighet till sin stadsdel som Bergsjöungdomarna gör. De säger själva att närheten till "allt" gör att de inte känner sig så bundna till sin egen stadsdel. Istället känner de tillhörighet till Göteborg som stad, till fotbollslaget, musikbandet, karaten, cheerleadingen etc. Fritidsintressen kan ge en stark kollektiv identitet på samma sätt som exempelvis en stadsdel (Fundberg 2003). Även några av ungdomarna i Bergsjön menar att de känner en något svagare tillhörighet till sitt bostadsområde än de andra som deltog i fokusgruppsintervjuerna. De har dock inte bott i Bergsjön under hela sin uppväxt och två av dessa tre ungdomar spelar fotboll i ett svensktätt område långt från Bergsjön. Dessa två ungdomar känner en relativt stark tillhörighet till sitt fotbollslag och ser sig till stor del som fotbollsspelare, vilket kan leda

till att de inte i lika stor utsträckning identifierar sig med andra invandrare och stadsdelen. Det råder dessutom normer även inom fotbollen och kategoriseringarna juniorfotboll, damfotboll, invandrarfotboll och fotboll är inte helt ovanliga (Fundberg 2003, s. 182). Killarna i fråga spelar fotboll i ett "vanligt" fotbollslag och är därför normen istället för, som i sin roll som förortskille, en avvikare. Tilläggas bör att även den tredje personen som ansåg sig lite mer tillhörande det svenska samhället endast har bott ett par år i Bergsjön och är engagerad i politiska sammanhang där såväl svenskar som ungdomar med utländsk bakgrund medverkar. Resterande ungdomar i Bergsjön hade ingen fritidsaktivitet alternativt utövade dessa tillsammans med andra ungdomar med utländsk bakgrund och i närheten till eller i Bergsjön. Killarna känner sig också mer som svenskar än tjejerna, vilket kan bero på deras fritidsaktiviteter och på att killarna inte är lika bundna till hemmet som tjejerna är, något som framkommer i flera intervjuer. Tjejerna har tidigare klockslag då de skall vara hemma och de förväntas hjälpa till hemma i en större omfattning, något som även Andersson (2003) funnit i sin studie och som kan medverka till en starkare nationell och etnisk tillhörighet hos tjejerna.

6.3.2. Flytande identitet och att inte höra hemma någonstans

Alla ungdomar boende i Bergsjön som medverkade i fokusgrupperna har utländsk bakgrund. I intervjuerna på skolan i Linnéstaden har tre av de fyra killarna utländskt födda pappor medan deras mammor är svenskar. En tjej har en utländskt född mamma. Samtliga dessa ungdomar förklarar samstämmigt, oberoende av var de bor, att de kan känna sig som både svenskar och t.ex. iranier. Undantaget är en kille vars pappa är finne och som inte alls identifierar sig som sådan. Han kan inte ett ord finska och menar att hans pappa aldrig talar om Finland med honom. De andra, bosatta i Linnéstaden och i Bergsjön, känner tillhörighet till sitt ursprungsland och till Sverige – men vid olika tillfällen. Återkommande är dock att ungdomarna bosatta i Linnéstaden överlag känner sig mer och oftare som "svenskar" än de intervjuade som är bosatta i Bergsjön. En tjej med brasiliansk mamma, som även bott halva sitt liv i Brasilien, uttrycker följande då jag frågar om det finns tillfällen när hon känner sig mer svensk eller mer brasiliansk:

St3: Ja, verkligen. Som midsommar med när man sitter där med bara sin svenska familj, och sitter och sjunger konstiga visor typ så känner jag mej väldigt svensk. Men sen när man går i skolan och så där och nån börjar sjunga en svensk låt eller börjar prata om så där barnprogram som jag inte såg, så känner jag mej typ som en utomjording som inte fattar nånting.

Ytterligare en skillnad mellan ungdomarna i Bergsjön och i Linnéstaden/Majorna är att de sistnämnda inte upplever att de blivit sämre behandlade på grund av sitt ursprung, medan detta är ett återkommande problem för ungdomarna bosatta i Bergsjön. De boende i Bergsjön anser dock att detta sätt att behandla dem delvis har med deras stadsdel att göra. Ungdomarna i Linnéstaden/Majorna har dessutom bara en utländsk förälder var, vilket i sig också kan vara en förklaring till att de inte upplevt denna diskriminering.

Tjejerna i Bergsjön är helt överens om att de inte ser sig som svenskar, men att de vid vissa tillfällen ändå känner sig mera som svenskar jämfört med andra tillfällen. Killarna däremot känner att de till 50 procent är svenskar och till 50 procent från sitt ursprungsland. En tjej uttrycker sig på följande sätt efter att ha berättat att hon i första hand ser sig som blatte, i andra hand som kurd och i sista hand som svensk:

Bt1: Alltså, dom kallar mej inte kurd i Irak. Dom säger kolla på henne, det är hon den där svenska tjejen som kommit och hälsat på.

En annan tjej berättar följande kring hur hon ser på sig själv:

Bt4: Nej, jag ser mitt land. Men inte när jag är där då är jag svensk! Jag har en dubbel identitet.

Denna känsla är återkommande hos alla de intervjuade ungdomarna i Bergsjön. Dessa ungdomar hamnar mellan de olika kulturerna och måste antingen sträva efter att skapa en svensk eller till exempel kurdisk identitet eller acceptera att inte längre vara något av detta och jobba för att skapa en ny identitet. Detta framhåller flera forskare som vanligt förekommande hos ungdomar med utländsk bakgrund som är bosatta i förorter (Hammarén 2008; Rojas 2001; Sernhede 2002; Ålund 1997). Denna nya identitet kan för Bergsjöns ungdomar vara tillhörigheten till "blattarna" eller stadsdelen. När jag frågar tjejerna i Bergsjön om de känner sig som svenskar får jag följande svar:

Bt2, Bt1: Nej!

Bt3: Absolut inte!

Bt4: Neej. Ja ser inte svensk ut, tror du jag är svensk?

Bt1: För det första ser vi ut som svenskar? Aaa.. Vi pratar inte, vi ser inte ut, det är mycke som gör att vi inte är det.

[---]

Vad säger man, vad ser ni er som? [...]

Bt3: Blattar!

Känslan av att aldrig passa in är enligt andra forskare något som är vanligt förekommande (Bunar 2001; Kamalai 1999, s. 68; Lalander 2009; Sernhede 1999, s. 81; Sernhede 2002; Ålund 1997). Så även bland de ungdomar som deltog i mina intervjuer:

Bk2: När jag är där så säger dom ju du är svensk, du är svensk. Men när jag är här, jag är blatte. Så jag vet inte.

Rojas (2001) menar, precis som de ungdomar jag träffat, att många ser sig som en blandning av svensk och någonting annat. Han tar också upp att det är vanligt att ungdomarna känner sig som till exempel afrikaner i Sverige men då de återvänder till sitt ursprungsland känner de ingen tillhörighet där heller, i det läget vet de inte längre om de är svenskar eller afrikaner. Detta är något som Bt1, Bk2 och alla andra ungdomar i Bergsjön också ger uttryck för. En ungdom i Rojas studie uttrycker det som att han inte har några rötter. Han har identifierat sig med personer från så många olika länder och kulturer att han istället vill se sig som internationell (Rojas 2001). Detta påminner om en av mina intervjupersoner som förklarar att han ser sig som halvt svensk och halvt makedonsk, men att hans hemland är Tyskland eftersom han är född där och har bott där största delen av sitt liv.

Ungdomarna bosatta i Bergsjön hänvisar främst till tillfällena då de känner sig ”extra svenska”, exempelvis när det flyttar in nya invandrare som inte bott så länge i Sverige eller då Sverige spelar en viktig fotbollsmatch. Boende i Linnéstaden anser istället att de oftast känner sig som svenskar, men att det finns vissa tillfällen då de känner sig mer brasiliansk eller iransk, till exempel om de umgås med släkt eller vänner från dessa länder. De säger även att de känner sig helt och hållet som svenskar vid svenska traditioner, exempelvis på midsommarafton.

Att inte kunna identifiera sig som tillhörande endast *en* nationalitet är vad exempelvis den italienske kulturanthropologen Augusto Ferraiuolo benämner flytande identitet. Det finns den lokala identitet, uppbyggd i sin speciella kontext med en blandning av minst två världar (Ferraiuolo 2006a; 2006b). Ferraiuolo hävdar även att den flytande identiteten märks av genom att man vid olika tillfällen känner sig som olika personer eller innehavare av olika identiteter. Utöver ovan nämnda exempel följer här några från min intervjustudie:

Bk1: Typ hemma, jag känner mej riktigt som blatte, invandrare. För alla pratar, äter sån mat och så. Ute kan jag känna mig svensk. Där pratar jag svenska och så.

Sk2: [...]vi har viss släkt från Iran på besök, som bor i Sverige så. Då känner man sig inte jättesvensk kanske.

Flera av ungdomarna menar att de känner sig som en person tillsammans med familjen och som en annan ute i det svenska samhället. Ännu tydligare blev den flytande identiteten då jag tillsammans med killarna började diskutera kring till exempel landskamper i fotboll:

Som om det var EM-final t.ex. då är ni jättesvenska?

Bk1: Ja. Då är vi, då ska vi måla oss!

Tjejerna uttrycker en stolthet över att vara svenskar när det kommer nyinflyttade till Sverige och Bergsjön:

Bt1: Men alltså, ska jag jämföra mej med nån som precis kommit hit så känner jag mej svensk

Bt3: Jag också!

Bt:1 Då känner jag mig svensk och är typ stolt för att jag är det.

Att det råder en flytande identitet hos alla ungdomar i min studie med utländsk bakgrund råder det ingen tvekan om. Att denna identitet även finns hos de boende i innerstaden med en utländsk förälder stämmer in på alla med undantag för den ”halvfinska” killen som endast ser sig som svensk. Lika tydligt är sambandet att de boende i Linnéstaden känner sig mer och oftare som svenskar än ungdomarna från Bergsjön. Anledningen till detta går det endast att spekulera kring. Det faktum att ungdomarna i Bergsjön lever tillsammans med fler personer med samma ursprung samt att det där råder en stigmatisering som ger dem en starkare kollektiv gemenskap, är något som inte går att bortse från. Vi skall dock inte glömma att ungdomarna i Linnéstaden endast har en utländsk förälder vilket givetvis har en avgörande roll för uppfattningen av den egna etniska och nationella identiteten.

7. Avslutande diskussion

Jag har i analyskapitlet ovan redovisat hur ungdomarna i min studie ser på sig själva och sin kollektiva identitet i olika sammanhang. Jag har funnit att de alla spelar olika roller i olika team som är både förenliga och oförenliga med varandra (Goffman 2007 [1959]). Ungdomarna visar tydligt hur de inte är endast en person med en roll, utan att de skiftar roll beroende på var de är och med vilka de umgås, alltså beroende på i vilket team de genomför sitt framträdande (ibid.).

Jag kommer i denna avslutande diskussion koppla min analys till de frågeställningar som jag inledningsvis har redogjort för. En av frågorna jag ställde var vilka för- och nackdelar ungdomarna upplever med sina bostadsområden. Som framgår av både kapitel 5 och 6 trivs alla ungdomar mycket bra i sitt område. Såväl de boende i Linnéstaden/Majorna som Bergsjön kan finna nackdelar med stadsdelen men överlag är de mycket nöjda. Ungdomarna i Bergsjön lyfter dock fram den stigmatisering som de upplever att de utsätts för på grund av den stadsdel de bor i, s.k. territoriell stigmatisering (Wacquant 2007), som någonting mycket negativt.

Jag ställde mig sedan frågan hur dessa ungdomar såg på sin kollektiva identitet samt vilken påverkan denna kan ha av den stadsdel de bor i. Här finner jag en viss skillnad mellan de olika stadsdelarna. Det tycks finnas en starkare känsla av samhörighet till stadsdelen hos ungdomarna i Bergsjön jämfört med innerstaden där ungdomarna snarare känner tillhörighet till Göteborg som stad. Att denna kollektiva identitet tycks vara starkare i Bergsjön kan eventuellt bero på att ungdomarna i Linnéstaden och Majorna har lättare att ta sig till andra stadsdelar samt att de upplevs ha fler olika gruppstillhörigheter än ungdomarna i Bergsjön. Ungdomarna i Bergsjön tycks främst ha tillhörighet till bostadsområdet, andra ungdomar med utländsk bakgrund i sin och andra förorter samt i vissa fall fritidsintressen såsom fotboll och basket, då ofta i lag dominerade av spelare med utländsk bakgrund, närliggande Bergsjön. Dock med undantag av två killar som spelar fotboll i en svensktät stadsdel samt en kille som är aktiv i en politisk förening, vilka känner sig något mer svenska.

Det tycks också finnas en viss skillnad mellan killarna och tjejerna i Bergsjön där killarna känner starkare tillhörighet till Sverige och det svenska folket. Detta kan bero på att tjejerna i studien i högre grad uppehåller sig i Bergsjön eller i närliggande område där de även utövar sina fritidsintressen i föreningar bestående till stor del av ungdomar och ledare med utländsk bakgrund. Det kan också ha att göra med att tjejerna i viss mån uppehåller sig mer i hemmet där de känner starkare tillhörighet till sitt hemland.

Det råder s.k. flytande identitet (Ferraiuolo 2006a; 2006b) hos alla ungdomar i studien som har någon utländsk förälder (med ett undantag). De upplever sig i vissa tillfällen vara mer svenska än i andra situationer. Genomgående är dock att ungdomarna boende i Linnéstaden och Majorna har en starkare tillhörighet till Sverige än ungdomarna i Bergsjön. Detta kan ha flera förklaringar, exempelvis att de endast har *en* utländsk förälder, de lever i ett svensktätt område och området är inte utsatt för någon territoriell stigmatisering.

Varför finns då denna skillnad mellan stadsdelarna? Jag har valt att fokusera denna del av analysen till territoriell stigmatisering där bland annat mediernas negativa framställning spelar en avgörande roll (Andersson 2003; Lalander & Johansson 2007; Roivainen 2004; Trondman & Bunar 2001; Ålund 1997). Med hjälp av bland annat medier men även politiska debatter etc. sprids ryktet om förorten som en plats för misär och kriminalitet. Detta stämplar sedan hela befolkningen som bor i denna stadsdel då alla dras över en kam (Wacquant 2007).

Bergsjöungdomarna i min studie hävdar dock att de inte skäms över sin stadsdel, men att de ändå i vissa situationer tycker att det är jobbigt att berätta varifrån de kommer, eftersom de då blir stämplade som andra klassens medborgare. Jag ser i min studie den territoriella stigmatiseringen som en av anledningarna till att ungdomarna i Bergsjön inte skapar ett bredare nätverk i Göteborg. Denna stigmatisering ses även som en anledning till att ungdomarna känner starkare tillhörighet till stadsdelen eftersom de kämpar för att förbättra förortens rykte. Eventuellt kan denna tillhörighet till stadsdelen även ha att göra med att ungdomar i förorten till stor del uppehåller sig utomhus i området (Andersson 2002). Om detta i sin tur beror på den trångboddhet som råder, vilket framkommit i såväl min studie som i officiell statistik (Stadsbyggnadskontoret 2008a; SÅG 2010), är än så länge oklart.

Jag är nu i den avslutande fasen av denna uppsats men än finns många frågor som inte är besvarade. Några av dessa handlar om upplevelsen av samhörighet till stadsdelen är beroende av hur mycket ungdomarna uppehåller sig i stadsdelen och om det i allmänhet finns en skillnad mellan killar och tjejer i deras kollektiva identitetskapande. Jag har sett tendenser till bådadera, men på grund av att studiens omfattning är begränsad kan jag inte dra några säkra eller generella slutsatser. Det finns även fler synvinklar och frågor att belysa. Genom att göra studien större hade jag eventuellt kunna besvara dessa frågor och fördjupat mig ytterligare i den analys jag redan fört, men detta utrymme finns inte inom ramen för denna uppsats. Jag är inte heller säker på om jag skulle genomfört denna studie med facit i hand. För visst spår jag på med, i likhet med många andra som producerar denna typ av undersökningar, den territoriella stigma som redan omgärdar förorten idag.

Referenser

- Ahmadi, N. (2007) "Om jaguppfattningens betydelse för tolkningen av sociala roller". I: N. Ahmadi (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber.
- Andersson, B. (2002) *Öppna rum – om ungdomarna, staden och det offentliga livet*. Doktorsavhandling. Göteborg: Institutionen socialt arbete, Göteborgs universitet.
- Andersson, R. (2001) "Skapandet av svenskglea bostadsområden". I: L. Magnusson (red.) *Den delade staden*. Umeå: Boréa bokförlag.
- Andersson, R., Bråmås, Å. & Hogdal J. (2009) *Fattiga och rika – segregerad stad. Flyttningar och segregationens dynamik i Göteborg 1990–2006*. Göteborg: Stadskansliet, Göteborgs stad.
- Andersson, Å. (2003) *Inte samma lika. Identifikationer hos tonårsflickor i en multietnisk stadsdel*. Doktorsavhandling. Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Angelin, A. (2009) *Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. Doktorsavhandling. Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.
- Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.
- Bauman, Z. & May, T. (2001) *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Korpen.
- Biterman, D. & Franzén, E. (2008) "Vem är fattig i Sverige i dag?" I: H. Swärd & M. Egerö (red.) *Villkorandets politik. Fattigdomens premisser och samhällets åtgärder – då och nu*. Malmö: Égalité.
- Bravo, M. & Lönnback, E. (2007) "Invandringskrisen eller Det förlorade paradiset". I: N. Ahmadi (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber.
- Bråmås, Å. (2007) *Etnisk diskriminering på bostadsmarknaden. En forskningsöversikt*. Arbetsrapport/Workingpaper No. 55 Uppsala: Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet.
- Bunar, N. (2001) *Skolan mitt i förorten. Fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism*. Doktorsavhandling. Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Busch-Geertsema, V. (2005) *Från härbärke till egen bostad, uppföljning av projektet H13 i Hannover sju år senare*. Malmö: Égalité.
- Davidsson, T. (2009) *Utanförskapet. En diskursanalys av begreppet utanförskap* Masteruppsats. Göteborg: Institutionen socialt arbete, Göteborgs universitet.
- Elias, N. & Scotson, J. (1999 [1965]) *Etablerade och outsiders. En sociologisk studie om grannskapsproblem*. Lund: Arkiv.
- Ferraiuolo, A. (2006a) "Boston's North End. Negotiating Identity In An Italian American Neighbourhood", *Western Folklore*, 65 (3): 263–301.

- Ferraiuolo, A. (2006b) *Ephemeral identities: The religious festive practices in Boston's North End*. Doktorsavhandling. Boston: Boston University.
- Forkby, T. (2001) *Från kulturkrock till minibyråkrati. En utvärdering av Ungdomsteamet i Bergsjön*. FoU-rapport nr 6/2001. Göteborg: FoU i Väst.
- Franzén, M. (2001) "Problemet segregation: en orättvis jämförelse". I: L. Magnusson (red.) *Den delade staden*. Umeå: Boréa bokförlag.
- Fundberg, J. (2003) *Kom igen, gubbar! Om fotboll och maskulinitet*. Doktorsavhandling. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- Goffman, E. (2007 [1959]) *Jaget och maskerna, en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Norstedts Akademiska förlag.
- Gustafsson, E & Rossing, M. (2005) *Storstad – om storstadssatsningen i Göteborg*. Göteborg: Stadskansliet, Göteborgs stad.
- Hammarén, N. & Johansson T. (2009) *Identitet* Malmö: Liber.
- Hammarén, N. (2008) *Förorten i huvudet. Unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Doktorsavhandling. Stockholm: Atlas.
- Jacobsson, K. & Meeuwisse, A (2008) "Fallstudieforskning". I: A. Meeuwisse, H. Swärd, R. Eliasson-Lappalainen & K. Jacobsson (red.) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kalonaityte, V., Kawesa, V. & Tedros, A. (2008) "Svarta(s) strategier: att hantera rasism och diskriminering som svart svensk", *Socialvetenskaplig tidskrift*, 15 (3–4): 201–219.
- Kamali, M. (1999) *Varken familjen eller samhället, En studie av invandrarungdomars attityder till det svenska samhället*. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- Lalander, P. (2009) *Respekt – gatukultur, ny etnicitet och droger*. Malmö: Liber.
- Lundgren, M & Magnusson, J. (2009) *Att inte följa den förväntade vägen. En studie om ungdomar utanför gymnasieskolan och om det kommunala uppföljningsansvaret*. FoU-rapport nr 3/2009. Göteborg: FoU i Väst.
- Lykke, N. (2003) "Intersektionalitet – ett användbart begrepp för genusforskningen", *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 24 (1): 47–56.
- May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- McKeganey, N. (2001) "To pay or not to pay: respondents' motivation for participating in research", *Addiction*, 96: 1237–1238.
- Nationalencyklopedin (NE) Uppslagsordet "Förort". [Internet 2010-05-20, www.ne.se].
- Pasto, J. (kommande) "Street of Fears: Drugs and Violence in Boston's North End". I: D. Barone & S. Luconi (red.) *Small Towns, Big Cities: The Urban Experience of Italian Americans*.

- Roivainen, I. (2004) "Förorten i pressen – om den finländska förortsdiskussionen". I: H. Blomberg, C. Kroll, T. Lundström & H. Swärd (red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur.
- Rojas, M. (2001) *Sveriges oälskade barn – att vara svensk men ändå inte*. Rev. uppl. Stockholm: Brombergs bokförlag.
- Sernhede, O. (2002) *AlienNation is My Nation, Hiphop och unga mäns utanförskap i Det Nya Sverige*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Sernhede, O. (2007a) "Ungdom och svart identifikation". I: N. Ahmadi (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber.
- Sernhede, O. (2007b) "Demoniseringen av förortens unga och behovet av en ny socialpedagogik". I: N. Ahmadi (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber.
- Sernhede, O. (2009) "Territoriell stigmatisering, ungas informella lärande och skolan i det postindustriella samhället", *Utbildning & Demokrati*, 8 (1): 7–32.
- Sjögren, A. (2007) "Kulturens roll i identitetens byggande". I: N. Ahmadi (red.) *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber.
- Sohlberg, P. (2006) "Teorier & kunskapsbildning i socialt arbete". I: B. Blom, S. Morén & L. Nygren (red.) *Kunskap i socialt arbete* Stockholm: Natur och Kultur.
- SOU 2005:29. *Storstad i rörelse. Kunskapsöversikt över utvärderingar av storstadspolitikens lokala utvecklingsavtal*. Slutbetänkande av Utredningen om utvärdering av lokala utvecklingsavtal.
- Stadsbyggnadskontoret (2008a) *Bergsjön beskrivning av stadsdelen Mars 2008* Göteborg: Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad.
- Stadsbyggnadskontoret (2008b) *Majorna beskrivning av stadsdelen Mars 2008* Göteborg: Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad.
- Stadsbyggnadskontoret (2008c) *Linnéstaden beskrivning av stadsdelen Mars 2008* Göteborg: Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad.
- Statistisk Årsbok Göteborg 2010 (SÅG)*, utgiven av Stadskansliet, Göteborgs stad, 2010.
- Statistiska centralbyrån (SCB) (2002) *Personer med utländsk bakgrund, Riktlinjer för redovisning i statistiken* MIS 2002:3 Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Stenius, K. & Johansson, L. (red.) (2010) *Socialt medborgarskap och lokal missbrukarvård. En studie av missbrukarvården i Lahtis, Kotka, Tavastehus, Norrköping, Västerås och Växjö från 1930-talet till 2000-talet*. Stockholm: SoRAD, Stockholms universitet och Statens institutionsstyrelse.
- Stigendal, M. (1999) *Sociala världen i olika sociala världar. Segregation och integration i storstaden*. Lund: Studentlitteratur.
- Storbjörk, J. (2006) *The Social Ecology of Alcohol and Drug Treatment. Client Experiences in Context*. Doktorsavhandling. Stockholm: SoRAD, Stockholms universitet.

- Svensson, Bengt (2002 [1996]) *Pundare, jonkare och andra. Med narkotikan som följeslagare*. Doktorsavhandling. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- Tedros, A. (2008) *Utanför storstaden, konkurrerande framställningar av förorten i svensk storstadspolitik*. Doktorsavhandling. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Trondman, M. & Bunar, N. (2001) ”Den levande gråzonens begränsningar och möjligheter”. I: N. Bunar & M. Trondman (red.) *Varken ung eller vuxen*. Stockholm: Atlas.
- Uhnoo, S. (2009) *Ungdomars tal om rädsla för våld*. Göteborg: Tryggare och Mänskligare Göteborg, Göteborgs stad.
- Vetenskapsrådet (1990) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vetenskapsrådet (2010) ”Informerat samtycke” (elektronisk). [Vetenskapsrådets officiella hemsida, <http://www.codex.vr.se/manniska2.shtml> > (2010-05-02)].
- Wacquant, L. (2007) ”Territoriell stigmatisering vid långt avancerad marginalitet”, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 14 (4): 296–304.
- Whyte, W. F. (2010 [1943]) *Street Corner Society. Den sociala strukturen i en italiensk-amerikans slumstadsdel*. Malmö: Égalité.
- Wibeck, V. (2000) *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Ålund, A. (1997) *Multikultiungdom. Kön, etnicitet, identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Studie kring ungdomars kollektiva identitet

Mitt namn är Josefin Samuelsson, jag läser till socionom på Lunds socialhögskola och skriver nu min c-uppsats. En C-uppsats är ett examensarbete och utgörs av en studie eller undersökning av sociala företeelser i samhället.

Syftet med min studie är att jämföra ungdomars syn på sitt bostadsområde samt vad detta område har för betydelse för dem i deras kollektiva identitetskapande. Jag skall göra en jämförelse mellan ungdomar bosatta i två olika områden. Jag vill undersöka vilka för- och nackdelar ungdomar upplever med sitt bostadsområde, hur ungdomarna ser på sig själva samt sin eventuella grupptillhörighet, hur de uppfattar sin kollektiva identitet samt hur ungdomars kollektiva identitetskapande påverkas av sin livssituation i det bostadsområde de bor i.

Jag skall genomföra denna studie genom att, i vardera område, genomföra en gruppintervju bestående av fyra killar och en med fyra tjejer. Jag skall även, i varje område, genomföra en enskild intervju med en kille och en med en tjej som deltagit i gruppintervjuerna. Alla som deltar i gruppintervjuerna får två stycken biobiljetter var. De som även deltar i enskild intervju får ytterligare en biljett.

De som väljer att vara med i intervjuerna gör detta helt frivilligt. De har även möjlighet att ta tillbaka sitt samtycke och avbryta intervjun när de vill. Intervjuerna kommer att spelas in för att jag skall komma ihåg allt som sagts. Detta material kommer dock ingen obehörig ta del av. I den färdiga uppsatsen kommer inte heller några namn eller andra personuppgifter att skrivas ut.

Josefin Samuelsson

Mall inför fokusgruppsintervju

- Vad de heter, ålder, kommer från, hur länge de bott i området.
- Född i Sverige? Bott i Sverige hur länge?
- Hur är det att bo här?
- Tycker du att det är skämmigt att bo i detta område eller är du stolt över det?
- Bor ni alla i hyreslägenhet? Kommer ni från samma del av området eller var bor ni?
- Ev. artikel från media visas upp: Vad tänker ni när ni läser artiklar som dessa? Håller ni med om att det är såhär? (vid intervju i Bergsjön)
- Är ni med i någon förening eller organisation? Utövar ni någon sport eller är med på någon annan aktivitet?
- Finns det något att göra utanför skolan? Vad gör ni? Gör ni det tillsammans i ett gäng eller själva? Vilka umgås ni med? (Är det folk från klassen eller andra? Från området eller andra delar av Göteborg?)
- Gör ni detta i ert område? Eller åker ni ofta till andra delar av staden? I så fall själva eller i grupp?
- Hur är ert gäng? Hur vet man att ni är ett gäng? (Klär ni er på något speciellt sätt? Uppträder på något speciellt sätt?)
- Hur uppfattar ni ert gäng? Tror ni att andra uppfattar er på samma sätt?
- Uppträder ni på olika sätt vid olika tillfällen? (t.ex. skola, fritidsgård, hemma, utanför och i ert bostadsområde)
- Vid personer med utländsk bakgrund: Uppfattar du dig själv som svensk? Alltid eller i vissa situationer? Om du inte ser dig som svensk, vad ser du dig som? Vad är skillnaderna?
- Hur tror ni att personer i Linnéstaden/Bergsjön är? Vad har ni för uppfattning om dem? Har ni träffat dem?
- Vill ni fortsätta bo kvar här i området? Varför/varför inte?

De enskilda intervjuerna byggde främst på vad som tagits upp i fokusgruppsintervjuerna.

Dessa var olika för varje intervju och jag har därför valt att inte bifoga dem.